

ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ
Фаховий музичний коледж
ЦК «Теорія музики»

ТЕОРІЯ МУЗИКИ

III курс

Дніпро | ЛІРА | 2025

ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ
Фаховий музичний коледж
ЦК «Теорія музики»

ТЕОРІЯ МУЗИКИ

(III курс)

Навчально-методичний посібник

**для студентів музичного коледжу
зі спеціальності В5 «Музичне мистецтво»**

Дніпро | ЛІРА | 2025

УДК 78.01(072)
Т33

Ухвалено до друку Науково-методичною радою
Дніпровської академії музики
(протокол № 6 від 26 червня 2025 року).
Ухвалено на засіданні ЦК «Теорія музики»
(протокол № 5 від 2 квітня 2025 р.).

Рецензенти:

Щігова С. А. – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри історії та теорії музики Дніпровської академії музики;

Варакута М. І. – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри музикознавства, композиції та виконавської майстерності Дніпровської академії музики;

Мартинек Т. М. – викладач-методист ЦК «Теорія музики» Фахового музичного коледжу Дніпровської академії музики.

Укладачі:

Лютько Л. П. – викладач-методист ЦК «Теорія музики» Фахового музичного коледжу Дніпровської академії музики»;

Горчакова І. О. – викладач-методист Фахового музичного коледжу Дніпровської академії музики.

Т 33 Теорія музики (III курс): навчально-методичний посібник для студентів спеціальності В5 «Музичне мистецтво» / Укладачі: Лютько Л. П., Горчакова І. О. – Дніпро: ЛІРА, 2025. – 108 с.

ISBN 978-617-8519-82-7

Посібник «Теорія музики (III курс)» призначений для студентів та викладачів музичних коледжів. Він стане помічником тим студентам, які бажають розвивати творчі здібності, аналітичні навички, почуття ритму і всі види музичного слуху: тонального, інтервального, гармонічного, тембрового. Для цього розроблена система занять за тижнями, яка представлена у цьому посібнику.

Посібник буде корисний також і викладачам, які прагнуть переосмислити і оновити традиційні форми і методи викладання сольфеджіо, теорії, гармонії, а саме – зв'язати їх в єдиний комплекс, додати більше творчості і об'єднати теоретичні знання з практикою.

УДК 78.01(072)

© Лютько Л. П.,
Горчакова І. О., 2025
© Дніпровська академія
музики, 2025
© ЛІРА, 2025

ISBN 978-617-8519-82-7

ЗМІСТ

Передмова	5
Тематичний план	7
РОЗДІЛ I. Практичні завдання.....	12
Тиждень 1-2	12
Тиждень 3-4	14
Тиждень 5-6	17
Тиждень 7-8	19
Тиждень 9-10	21
Тиждень 11-12	23
Тиждень 13-14	25
Тиждень 15-16	27
Тиждень 17. Контрольні завдання (письмові).....	30
Тиждень 17. Контрольні завдання (усні)	30
Тиждень 18-19	31
Тиждень 20-21	33
Тиждень 22-23	35
Тиждень 24-25	37
Тиждень 26-27	40
Тиждень 28-29	42
Тиждень 30-31	44
Тиждень 32-33	47
Тиждень 34-35	51
Тиждень 36-37	54
Тиждень 38 Контрольні завдання (письмові).....	55
Тиждень 38 Контрольні завдання (усні)	55
РОЗДІЛ II. Конспекти з гармонії	56
II ₇ (субдомінантсептакорд).....	56
Ввідні септакорди.....	60
Домінантнонакорд (D ₉) і домінанта з секстою (D ⁶)	62
Домінанта з секстою (D ₇ ⁶ , D ₅ ⁶ , D ₂ ⁶).....	64
Низхідні й висхідні верхні тетракорди в мажорі (III, VI ₆)	65
Низхідні верхні тетракорди в натуральному мінорі (фригійські звороти).....	65
Секвенція.....	67
Альтерована S (подвійна домінанта) в каденціях.....	70
Альтерована S (подвійна домінанта) поза каденцією	73
Неаполійська гармонія (секстакорд II пониженої ступені)	76
РОЗДІЛ III. Додатки.....	77
Тренувальний лист «Ритм» № 9	77
Тренувальний лист «Ритм» № 9а.....	79
Тренувальний лист «Ритм» № 10	80
Тренувальний лист «Ритм» № 10а.....	81
Тренувальний лист «Ритм» № 11	82

Тренувальний лист «Ритм» № 11а.....	84
Тренувальний лист «Ритм» № 11б	85
Хори і романси українських композиторів	86
М. Лисенко. А вже весна	86
К. Стеценко. Заповіт	86
Я. Степовий. Утоптала стежечку.....	87
К. Стеценко. О, не дивуйсь	88
М. Лисенко. Садок вишневий коло хати	89
Я. Степовий. Ой діброво — темний гаю.....	90
О. Нижанківський. Христос родився	91
К. Стеценко. То була тихая ніч.....	92
Я. Степовий. Садок вишневий.....	94
І. Іваницький. Закувала зозуленька	96
М. Лисенко. Пливе човен	97
Б. Підгорецький. Минають дні	100
Список літератури	103

ПЕРЕДМОВА

В даному посібнику відсутній один з попередніх розділів, а саме «теорія». Тепер традиційний «шкільний» базовий курс теорії буде використаний всіма набутими знаннями і навичками в інших розділах, а саме «сольфеджіо», «гармонія», «ритм», «інструменти», «аналіз», «творчість».

Задачі III курсу наступні:

I. Сольфеджіо

- продовжити на більш складному рівні працювати з новими акордами і гармонічними зворотами;
- включити поліфонічне дво-, триголосся;
- співати двоголосся в ключах «до»;
- продовжити роботу з пошуком супроводу до мелодій;
- вчитися імпровізувати другий голос у процесі виконання українських ліричних пісень.

II. Гармонія

- продовжити роботу з гармонізації мелодій у строгому чотириголоссі;
- аналізувати гармонію та її формоутворюючу роль у творах малої форми;
- навчитися додавати у традиційні гармонічні звороти неакордові звуки;
- розпочати аналітичну роботу з музичними прикладами у більш вільній фактурі;
- гармонізувати мелодії (письмово, на фортепіано чи будь-якому інструменті) з викладом акордів у різних фактурах.

III. Ритм

- працювати з двоголосними ритмічними партитурами, їх озвучуванням обома руками простукуванням, або грою на інструменті;
- з триголосними ритмічними партитурами з включенням ритмічного *ostinato*;
- з ритмічними партитурами, що містять дрібні тривалості;
- з партитурами, що містять сполучення в голосах різних видів синкоп.
- записувати ритм двоголосного фрагменту з включенням засвоєних складнощів;
- імпровізувати ритмічний супровід до музичного фрагменту.

IV. Інструменти

- продовжити запис диктантів з інструментами, що не транспонують (скрипка, флейта, гобой), і тих, що записуються в ключах «до» (альт, віолончель, фагот, тромбон);

- додати ознайомлення з історією розвитку та технічними можливостями контрабасу, арфи та з транспонуючими інструментами (труба, валторна, англійський ріжок, кларнет); записувати диктанти з ними;
- перекладати в аколаді для двох інструментів записані мелодії.

V. Аналіз

- аналізувати твори малої форми (романси, дуети, фрагменти хорів, квартетів) з метою доповнити, поновити відсутні фрагменти.

VI. Творчість

- додати акомпанемент до мелодії романсу, що записали в класі як диктант і порівняти свій варіант з авторською версією;
- додати другий голос у дуетному фрагменті, де він відсутній;
- дотворити за наданим початком менует у стилі віденських класиків;
- дописати за логікою гармонічного розвитку відсутній фрагмент в одній з партій струнного квартету;
- поновити альт, тенор, бас у хоровій партитурі;
- створити мелодію з розспівами на запропонований текст;
- перетворити надані інтервальні та акордові цифровки на художньо оформлені музичні фрази.

Розділ «творчість» в даній програмі — найважливіший. В ньому концентруються і втілюються у практику всі ті навички і знання, що студенти отримують у навчальному процесі в інтегрованому предметі під назвою «Теорія музики».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Сольфеджування	Гармонія	Ритм	Інструменти	Аналіз	Творчість
1-2	Повторення гам усіх видів і головних септакордів оберненнями. Поліфонічне двоголосся (Й. С. Бах. Інвенції).	Повторення матеріалу II курсу.	Нескладні дворядкові ритмічні партитури з ритмічним <i>ostinato</i> в розмірах 2/4, 4/4.		Аналіз гармонії в ансамблях Д. Перголезі і В. Моцарта.	
3-4	Спів і визначення на слух типових зворотів за участю обернень Π_7 в гармонічному чотириголоссі.	Π_7 і його обернення в гармонічному чотириголоссі.			Аналіз гармонії в ансамблях і хорах Х. Глюка і В. Моцарта.	Дотворення відсутніх фрагментів у ансамблях і хорах Х. Глюка і В. Моцарта.
5-6	Спів класичних романсів і пісень у супроводі. Складання акомпанементу до наданої мелодії. Порівняння його з авторською версією.		Більш ускладнені варіанти ритмів у дводольних партитурах.	Англійський ріжок: історія створення і розвитку, технічні й виразові можливості.	Аналіз гармонії в романсах.	Додавання акомпанементу до записаних на занятті вокальних диктантів.
7-8	Спів і визначення на слух типових зворотів за участю обернень ввідних септакордів у гармонічному чотириголоссі.	VII_7 і його обернення в гармонічному чотириголоссі.		Прослуховування і запис симфонічних фрагментів із <i>solo corno inglese</i> .	Аналіз гармонії в романсах.	Додавання супроводу до записаних на занятті вокальних диктантів. Порівняння з авторською версією.
9-10	Ключі «До». Спів одноголосся та двоголосся в ключах.		Нескладні дворядкові ритмічні партитури з ритмічним <i>ostinato</i> в розмірі 3/4.	Труба: історія створення і розвитку, технічні й виразові можливості.	Аналіз форми і гармонії в менуєтах Й. Гайдна і В. Моцарта.	Дотворення другого речення до наданого першого в стилі менуєтів Й. Гайдна і В. Моцарта.
11-12	Спів і визначення на слух домінантових акордів із доданими та замініними тонами.	Домінантнокорд і домінанта з секстою.		Прослуховування і запис симфонічних фрагментів із <i>solo trombe</i> .		Дотворення менуєтів у стилі Й. Гайдна і В. Моцарта.

№	Сольфеджування	Гармонія	Ритм	Інструменти	Аналіз	Творчість
13-14	Спів і визначення на слух найбільш живаних варіантів гармонізації верхніх тетраордів у мажорі. Класичні романси й пісні українських композиторів. Спів у супроводі.	Гармонізація верхніх тетраордів у мажорі.	Більш ускладнені варіанти ритмів у тридольних партитурах.	Валторна: історія створення та розвитку, технічні й виразові можливості.	Аналіз гармонії в творах українських композиторів (Б. Підгорецького, М. Лисенка).	Дотворення відсутніх фрагментів у хорovій партитурі К. Стеценка та в акомпанементі до романсу Я. Степового.
15-16	Робота з верхніми тетраордами в натуральному мінорі (фригійські звороти).	Натуральний мінор у фригійських зворотах.	Повторення та закріплення набутих навичок.	Прослуховування і запис симфонічних фрагментів із solo соpno.	Продовження роботи з аналізом творів українських композиторів (К. Стеценка, М. Лисенка).	Відтворення за логікою гармонічного розвитку відсутніх фрагментів у хорovих творах О. Нижанківського та Я. Степового.
17	Написання двоголосного диктанту. Визначення на слух найбільш живаних гармонічних зворотів згідно з курсом гармонії.	Гармонізація мелодії за участю обернень II ₇ , VII ₇ , D ₉ , D ₇ і D ₂ із секундою, VII ₃ ⁴ із квартою, фригійськими зворотами тощо. Гра на фортепіано секвенцій за участю типових гармонічних зворотів.		Написання тембрового диктанту — симфонічного фрагменту (валторна, труба або англійський рижок).	Аналіз гармонії твору (романс, ансамбль або хор).	Створення за наданим початком восьмитактової побудови у стилі менуетів віденських класиків.

Контрольні завдання

№	Сольфеджування	Гармонія	Ритм	Інструменти	Аналіз	Творчість
18-19	Спів діатонічних секвенцій у гармонічному чотириголосі. Перетворення діатонічних інтервалів на хроматичні.	Діатонічна секвенція. Побічні септакорди в гармонічному чотириголосі.	Трирядкові ритмічні партитури з ритмічним ostinato в розмірах 2/4, 4/4.	Кларнет: історія створення та розвитку, технічні й виразові можливості.	Аналіз гармонії в ансамблях Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона.	Додавання акомпанементу до записаних у класі вокальних диктантів (романси Ф. Шуберта, Р. Шумана).
20-21	Спів і визначення на слух кадансових зворотів із DD в мажорі.	Подвійна домінанта в каденції (мажор).		Прослуховування і запис симфонічних фрагментів із solo clarinetto.	Аналіз різновидів гомофонно-гармонічної фактури.	Запис акордових послідовностей у різноманітних фактурах.
22-23	Ансамблі дво-триголосні. Спів у супроводі.	Каденційні звороти з DD в мажорі (продовження теми).	Дворядкові ритмічні партитури з ритмічним ostinato в розмірі 6/8.		Аналіз руху голосів у ансамблях.	Дотворення другого голосу в ансамблевому творі у фрагментах, де він відсутній. Порівняння з авторською версією.
24-25	Спів і визначення на слух кадансових зворотів із DD в мінорі.	Подвійна домінанта в каденції (мінор).		Арфа: історія створення і розвитку, технічні можливості. Прослуховування і аналіз симфонічних фрагментів за участю арфи solo і арфи у супроводі.	Аналіз музичних прикладів із більш значною присутністю неакордових звуків.	Ускладнення чотириголосних акордових послідовностей неакордовими звуками.
26-27	Спів і визначення на слух кадансових зворотів із DD в мажорі та мінорі.	Каденційні звороти із DD в мінорі і мажорі (закріплення теми).	Трирядкові ритмічні партитури з ритмічним ostinato в розмірі 6/8.	Контрабас: історія створення і розвитку, технічні й виразові можливості. Прослуховування і запис фрагментів за участю solo basso.	Аналіз засобів перетворення інтервальної послідовності на двоголосну фразу.	Перетворення наданої інтервальної цифровки на ритмічно оформлену двоголосну фразу.

№	Сольфеджування	Гармонія	Ритм	Інструменти	Аналіз	Творчість	
28-29	Спів і визначення на слух типових зворотів із оберненнями DD в середині побудови (мажор).	Подвійна домінанта в побудови (мажор).				Продовження творчої роботи з інтервалами.	
30-31	Створення другого голосу (імпровізаційно) у процесі співу українських народних пісень.		Створення ритмічного супроводу (ostinato) на ударному інструменті до музичного фрагменту.	Прослуховування струнного квартету з партитурою, що потребує дописування відсутніх фрагментів.	Дописування відсутнього фрагменту квартету за логікою гармонічного розвитку.	Перетворення наданої інтервальної послідовності на ритмічно оформлену акордову фразу.	
32-33	Спів і визначення на слух типових зворотів із DD в середині побудови (мінор).	Подвійна домінанта в середині побудови (мінор).		Продовження роботи з квартетними партитурами.	Аналіз зразків, де надані різноманітні варіанти гармонізації мелодій у вільній фактурі.	Варіювання гармонізації наданих мелодій зі зміною алгоритму акордів.	
34-35	Поліфонічне триголосся (Й. С. Бах. Інвенції).		Створення дворядкового ритмічного супроводу (ostinato) до музичного фрагменту.	Запис solo violе в оркестровому фрагменті.	Аналіз зразків, де мелодія гармонізована варіантно: тризвуками, септакордами і нонакордами.	Гармонізація наданої мелодії у вільній фактурі варіантно: тризвуками, септакордами і нонакордами.	
36-37	Спів ліричних народних пісень по нотах із текстом.	Неаполітанська гармонія.	Запис дворядкових ритмічних диктантів.	Запис solo trombe в оркестровому фрагменті.	Аналіз українських народних ліричних пісень із розспівами тексту.	Створення і запис мелодії (на наданий текст) у стилі української народної ліричної пісні розспівами.	
38	Контрольні завдання (письмові)						
	Написання одноголосного диктанту з визначенням гармонії; двоголосного диктанту поліфонічного складу з хроматизмами.	Гармонізація мелодії за участю всіх вивчених гармонічних зворотів.		Дописування відсутніх у партитурі фрагментів струнного квартету (або будь-якого ансамблю іншого складу), що звучить у запису, або	Аналіз твору малої форми: визначення його структури, тематизму і гармонії.		

№	Сольфеджування	Гармонія	Ритм	Інструменти	Аналіз	Творчість
				запис соло будь-якого інструменту в оркестровому фрагменті.		
Контрольні завдання (усні)						
	Спів гам до 5-ти знаків включно. В них: обернень DD ₇ , DDVІІ ₇ з альтерацією і всіма типовими зворотами. Читання з листа: одноголосся, двоголосся.	Гра на фортепіано секвенцій із найбільш типовими гармонічними зворотами. Наприклад: KD ₉ -D ₇ ⁶ T; KD ₇ ⁶⁻⁵ T (VI); T T ₇ DD ₂ ⁺¹ II ₂ ^r D ₆ D ₅ ⁶ T; T II ₇ ^r II ₇ ⁺¹⁺³ T ₆ ; t ₆ DDVІІ ₂ ⁻³ t ₆ D ₃ ⁴ t.		Відповіді на питання щодо запису партій інструментів симфонічного оркестру (діапазони, ключі, транспонування, місце в партитурі).	Визначення на слух акордових послідовностей за участю D ₉ , D ₇ ⁶ , VІІ ₃ ⁴ із квартою, обернень альтерованої DD, фригійських зворотів (7 — 9 акордів посліпль), а також із відхиленнями в найтіснішому розташуванні.	

РОЗДІЛ І
Практичні завдання
Тиждень 1-2

I. Сольфеджіо

1. Інтенаційні вправи:
 - а) співати гами мажорні (3 види), мінорні (3 види) з **трьома** знаками в ритмічних малюнках і двоголосно;
 - б) обернення головних септакордів (D_7 , II_7 , VII_7) у тісному розташуванні, прохідні і допоміжні звороти (матеріал II курсу).
2. Співати по нотах:
 - а) одноголосся з акомпанементом, з транспонуванням на секунду;
 - б) двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція C-dur (вивчити партії, співати фрагменти з фортепіано);
 - в) ансамблі, хори: Д. Перголезі. «Stabat mater», № 12, В. Моцарт. Дует з опери «Милосердя Тита», терцет з опери «Чарівна флейта».
3. Визначати на слух:
 - а) види септакордів – $MMаж_7$, $MMін_7$, $MЗм_7$, $Зм_7$ з оберненнями;
 - б) акордові фрази з вивченими прохідними, допоміжними, кадансовими зворотами;
 - в) послідовності за участю обернень D_7 , II_7 , VII_7 в найтіснішому розташуванні.
4. Диктанти:
 - а) тембровий — Й. Гайдн. Концерт для гобою F-dur, I ч., г. п.;
 - б) 1-2-3-голосні, відповідно до рівня групи.

II. Гармонія

Повторення матеріалу II курсу.

1. Повторити за допомогою таблиць, наданих у посібнику «Теорія музики (II курс)»:
 - а) прохідні та допоміжні звороти (приклади 8а, 8б);
 - б) розв'язання обернень D_7 (приклад 9);
 - в) розв'язання D_7 , D_2 стрибком (приклад 10);
 - г) стрибки в мелодії і засоби їх гармонізації (приклади 7а, 7б, 7в);
 - д) особливості гармонічного мажору (приклад 11);
 - е) типові звороти з VI_3^5 (приклад 12);
 - ж) основні помилки в гармонізації мелодії.
2. Письмово гармонізувати мелодії зі збірки В. І. Скуратовського (на розсуд викладача).

3. На фортепіано: грати гармонічні звороти в прикладах №№ 7 — 12 із посібника «Теорія музики (II курс)».

III. Ритм

Нескладні дворядкові партитури з ритмічним *ostinato* в розмірах 2/4, 4/4. Використати Тренувальний лист «Ритм» № 9.

IV. Інструменти _____

V. Аналіз

Ансамблі, хори: Д. Перголезі. «Stabat mater», № 12, В. Моцарт. Дует з опери «Милосердя Тита», терцет з опери «Чарівна флейта» — аналізувати тональний план і гармонію в творах, що співали в класі.

VI. Творчість _____

Тиждень 3-4

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - співати гама мажорні (3 види), мінорні (3 види) з **чотирма** знаками в ритмічних малюнках і двоголосно;
 - Π_7** з **оберненнями** в мажорі і в мінорі в тісному і широкому розташуваннях;
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух:
Обернення $M\text{Мін}_7$, $M\text{З}_7$ (як Π_7) в кадансових зворотах і з переведенням в обернення D_7 .
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, з транспонуванням на секунду;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція C-dur (виконувати дуетами та з фортепіано);
 - ансамблі, хори: В. Моцарт. «О ви, очі кохані», «Якщо ми в розлуці», Х. Глюк. Опера «Орфей та Еврідіка». Хор та ансамбль із I дії.
 - Диктанти:
 - початкове гармонічне двоголосся (4 такти);
 - тембровий — К. Сен-Санс. Соната для гобоя;
 - 1-2-3-голосні, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія**
- Π_7 з оберненнями в гармонічному чотириголоссі**
- Проробити конспект за темою. Запам'ятати типові гармонічні звороти в прикладах №№ 2 — 6.
 - Письмово: гармонізувати мелодії зі збірки В. І. Скуратовського «Задачі з гармонії» (далі — задачі) №№ 1 — 5 (а), 1 — 5 (б).
 - На фортепіано: грати кадансові звороти з Π_5^6 , Π_3^4 (приклад № 2) і прохідні звороти за участю Π_5^6 , Π_3^4 , Π_7 (приклад № 3).
- III. Ритм** _____
- IV. Інструменти** _____
- V. Аналіз**
- Ансамблі: В. Моцарта. «О ви, очі кохані», «Якщо ми в розлуці», Х. Глюк. Опера «Орфей та Еврідіка», Ансамбль із I дії — аналізувати форму і гармонію у творах, що співали на занятті.

VI. Творчість

Дотворити відсутні фрагменти в наданих творах:

1. В. Моцарт. Дует з опери «Милосердя Тита» — в тактах 5 — 7 додати акомпанемент.

Сесто
(Сопрано I) *p*

Аннио
(Сопрано II) *p*

Deh pren - di un dol - ce am - ples - so, a -

mi - co mio fe - del, e o - gnor per me lo

stes - so ti ser - bi a - mi - co il ciel,

2. Х. Глюк. Опера «Орфей». Хор з I дії — додати альт, тенор і бас у тактах 5 — 11.

Moderato

The image shows two systems of musical notation for piano accompaniment. The first system is labeled 'Moderato' and consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a melodic line with eighth and quarter notes, some with slurs. The bass staff contains a harmonic accompaniment with dotted quarter notes and eighth notes. The second system also consists of two staves, treble and bass clef, with a similar melodic and harmonic structure. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C).

Тиждень 5-6

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - співати гама мажорні (3 види), мінорні (3 види) з **п'ятьма** знаками в ритмічних малюнках і двоголосно;
 - П₇ з оберненнями** в типових зворотах;
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух:
Послідовності за участю обернень П₇.
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, з транспонуванням на секунду;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція d-moll (вивчити партії, співати фрагменти з фортепіано);
 - романси та пісні у супроводі.
 - Диктанти:
 - двоголосся імітаційного складу (4 такти);
 - вокальні: укр. нар. пісня «Ой Джигуне, Джигуне»;
І. Вілінська. Вокаліз.
 - тембровий — Г. Берліоз. «Римський карнавал»
(англійський ріжок).
- II. Гармонія** **П₇ і його обернення** (продовження).
- Проробити конспект за темою. Запам'ятати типові гармонічні звороти (і помилки) в прикладах №№ 7 — 10.
 - Письмово: гармонізувати задачі №№ 1 — 10 (в);
 - На фортепіано: грати типові звороти з переведенням обернень П₇ в обернення D₇ (приклади №№ 5, 6).
- III. Ритм** Працювати над більш ускладненими варіантами ритмів у **дводольних** партитурах. Використати Тренувальний лист «Ритм» № 9а.
- IV. Інструменти** **Англійський ріжок.**
- Прочитати інформацію про історію створення і розвитку, технічні і виразові можливості в книзі Іванової О.В. Посібник з інструментознавства.
 - Записати партію corni inglese (оркестровий фрагмент — диктант) — Г. Берліоз. «Римський карнавал».
- V. Аналіз** Романси та пісні українських композиторів співати з акомпанементом й аналізувати гармонію.

VI. Творчість

1. До мелодій, що записані на занятті як диктант, додати акомпанемент (фрагментарно) у наданій фактурі:

Укр. нар. пісня «Ой Джигуне, Джигуне»

I. Вільнянка. Вокаліз

Тиждень 7-8

- I. Сольфеджіо**
- Інтонаційні вправи:
 - VII₇** з **оберненнями** в широкому розташуванні, з розв'язанням у стійкі звуки і з розв'язанням через переведення в обернення D₇;
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух:
Зм₇ в оберненнях у широкому розташуванні з переведенням в обернення D₇.
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, з транспонуванням на секунду;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція d-moll (виконувати дуетами і з фортепіано);
 - романси та пісні у супроводі.
 - Диктанти:
 - вокальний — укр. нар. пісня «В кінці греблі шумлять верби»;
 - тембровий — А. Дворжак. Симфонія № 9, II ч., Largo (corni inglese).

II. Гармонія **VII₇ і його обернення в гармонічному чотириголоссі.**

- Проробити конспект за темою, запам'ятати приклади №№ 11 — 14.
- Письмово: гармонізувати задачі №№ 1 — 5 (а), 1 — 5 (б).
- На фортепіано: грати гармонічні звороти з переведенням обернень VII₇ в обернення D₇ (приклад № 13) і прохідні звороти (приклад № 14).

III. Ритм _____

IV. Інструменти Записати партію corni inglese (оркестровий фрагмент — диктант) — А. Дворжак. Симфонія № 9, II ч., Largo.

V. Аналіз Аналізувати форму і гармонію в романсах та піснях українських композиторів.

VI. Творчість 1. Додати одноголосний супровід у партії лівої руки. Порівняти з авторською версією.

Ю. Щуровський. Український танець

2. Визначити гармонію, додати акомпанемент та співати з власним супроводом.

Укр. нар. пісня «В кінці греблі шумлять верби»

Тиждень 9-10

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - вокаліз № 1 (Г. Зейдлер. Мистецтво співу – далі Зейдлер) — розспівка у супроводі з аналізом форми і гармонії;
 - VII₇ з оберненнями** — співати типові звороти;
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух:
Послідовності за участю типових зворотів з оберненнями VII₇.
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція F-dur (вивчити партії і співати фрагменти з фортепіано).
 - Диктанти:
 - темброві — Г. Малер. Симфонія №5, ч. I, Marcia funebre — записати solo trombe;
 - 1-2-3-голосні, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **VII₇ з оберненнями (продовження).**
- Продовжити роботу з конспектом. Засвоїти комбіновані варіанти прохідних зворотів (приклад № 15), переміщень (приклад № 16), плагальних доповнень (приклад № 17 — тт. 3, 4) VII₃⁴⁴ (приклад № 18).
 - Письмово: гармонізувати задачі №№ 1 — 10 (в).
 - На фортепіано: грати розв'язання обернень VII₇ безпосередньо в стійкі звуки і плагальні доповнення (приклади №№ 11, 12, 17).
- III. Ритм** Нескладні дворядкові ритмічні партитури з ритмічним *ostinato* в розмірі 3/4 озвучувати двома руками на ударних інструментах або на фортепіано. Використати Тренувальний лист «Ритм» № 10.
- IV. Інструменти** **Труба.**
- Прочитати інформацію про історію створення і розвитку, технічні і виразові можливості в книзі Іванової О.В. Посібник з інструментознавства.
 - Записати партію trombe (оркестровий фрагмент — диктант) — Г. Малер. Симфонія №5, ч. I, Marcia funebre.
- V. Аналіз** Аналізувати форму і гармонію в менуетах Й. Гайдна і В. Моцарта.

VI. Творчість

Дотворити за наданим початком (надається перше речення) менует у формі періоду в стилі Й. Гайдна і В. Моцарта.

Зразок:

Example musical score for a minuet in G major, 3/4 time, showing the first four measures of a period. The treble clef has a key signature of one sharp (F#) and the bass clef has a key signature of one sharp (F#). The melody in the treble clef starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The bass line consists of quarter notes G3, A3, and B3. The period concludes with a repeat sign.

1. Менует G-dur — третю фразу періоду розпочати в паралельному мінорі і завершити у вихідній тональності:

Example musical score for a minuet in G major, 3/4 time, showing the first four measures of a period. The treble clef has a key signature of one sharp (F#) and the bass clef has a key signature of one sharp (F#). The melody in the treble clef starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The bass line consists of quarter notes G3, A3, and B3. The period concludes with a repeat sign.

2. Менует F-dur — початковий мотив використати для висхідної секвенції на секунду в 4 — 5 тактах:

Example musical score for a minuet in F major, 3/4 time, showing the first five measures of a period. The treble clef has a key signature of one flat (Bb) and the bass clef has a key signature of one flat (Bb). The melody in the treble clef starts with a half note F4, followed by quarter notes G4, A4, and B4. The bass line consists of quarter notes F3, G3, and A3. The period concludes with a repeat sign.

Тиждень 11-12

- I. Сольфеджіо**
1. Інтенаційні вправи:
 - а) вокаліз № 2 (Зейдлер) — розспівка у супроводі з аналізом форми і гармонії;
 - б) співати D₉ тісно і широко, D₇ із секстою;**
 - в) хорали по темі №№ 107 — 110.
 2. Визначати на слух:
D₉, D₇ із секстою серед інших дисонуючих акордів (ММін₇, МЗМ₇, ММаж₇, ЗМ₇).
 3. Співати по нотах:
 - а) Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду;
 - б) двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція F-dur (співати дуєтами і з фортепіано).
 4. Диктанти:
 - а) темброві — Й. Гайдн. Концерт для труби з оркестром, II ч., Andante cantabile (записати solo trombe);
 - б) 1-2-3-голосні, відповідно до рівня групи.

- II. Гармонія**
- Домінантнонакорд (D₉) і домінанта з секстою (D₇⁶, D₅⁶⁶, D₂⁶).**
1. Проробити конспект. Запам'ятати приклади №№ 19 — 26.
 2. Письмово: гармонізувати задачі 1 — 5 (б), 1 — 5 (в).
 3. На фортепіано: грати типові звороти з D₉ (приклад № 19), D₇⁶, D₅⁶⁶, D₂⁶ (приклад № 24).

III. Ритм _____

- IV. Інструменти** Й. Гайдн. Концерт для труби з оркестром, II ч., Andante cantabile — записати solo trombe.

- V. Аналіз** Продовжити аналізувати форму і гармонію в менуєтах Й. Гайдна і В. Моцарта.

- VI. Творчість** Дотворити за наданим початком (надається перше речення) менуєт у формі періоду в стилі Й. Гайдна і В. Моцарта.

1. Менуєт G-dur — третю фразу періоду розпочати в a-moll як висхідну (на секунду) секвенцію до першої фрази і завершити в новій тональності:

2. Менует Es-dur — друге речення створити на свій розсуд і перекласти для тріо (V-no I, V-no II, Cello):

The musical score is for a minuet in E-flat major, 3/4 time. It consists of two staves: Treble and Bass. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The melody in the right hand starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, Bb4, and C5. The left hand provides a simple accompaniment with quarter notes G3, Bb3, and C4. The piece concludes with a final chord of G4, Bb4, and C5.

Тиждень 13-14

I. Сольфеджіо

- Інтонаційні вправи:
 - вокаліз № 3 (Зейдлер) — розспівка у супроводі з аналізом форми і гармонії;
 - співати **D₉** тісно і широко, **D₇ із секстою** з розв'язанням у Т та в VI ступінь;
 - хорали за темою.
- Визначати на слух:
 - D₉, D₇ із секстою** з розв'язанням у Т, VI (**D₇⁶, D₅⁶⁶, D₂⁶**), VII₃⁴ із квартою з розв'язанням у t, t₆);
 - варіанти гармонізації верхнього низхідного тетраорду в мажорі.
- Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду;
 - двоголосся;
 - хори і романси українських композиторів: Я. Степовий. «Заповіт» (хор), Б. Підгорецький. «Минають дні» (романс) (див. Додатки).
- Диктанти:
 - темброві — В. Моцарт. Концерт для валторни з оркестром, I ч., (записати solo corno);
 - 1-2-3-голосні, відповідно до рівня групи.

II. Гармонія

- D₉ і D₇ із секстою (продовження)**
- Низхідні тетраорди в мажорі (огляд — ознайомлення з прикладом № 27).
 - Продовжити роботу з конспектом. Запам'ятати приклади №№ 19, 23 — 25.
 - Письмово: гармонізувати задачі №№ 6 — 10 за темою «**D₉, D₇ із секстою**» та №№ 1 — 5 (б) за темою «Низхідні тетраорди в мажорі».
 - На фортепіано:
 - грати заключні кадансові звороти в тісному і широкому розташуваннях;
 - грати приклади №№ 20, 25.

III. Ритм

Працювати над більш ускладненими варіантами ритмів в тридольних партитурах. Використати Тренувальний лист «Ритм» № 10а.

IV. Інструменти Валторна.

- Прочитати інформацію про історію створення і розвитку, технічні і виразові можливості в книзі Іванової О.В. Посібник з інструментознавства.

2. Записати партію solo corno (оркестровий фрагмент — диктант) — В. Моцарт. Концерт для валторни з оркестром, I ч.

V. Аналіз

Б. Підгорецький. «Минають дні», М. Лисенко. «А вже весна» (див. Додатки) — аналізувати форму і гармонію.

VI. Творчість

Дотворити відсутній фрагмент у хоровій партитурі і супровід до романсу:

1. К. Стеценко. «Заповіт» — додати альти, тенори і баси в такти №№ 5 — 6 з урахуванням кульмінаційності фрагменту:

[Sostenuto]

Solo Як ум-ру, то по-хо вай - те

Solo Як ум-ру, — то по-хо вай_ те ме-не на — мо - ги - лі,

5 Tutti *f* се-ред сте - пу ши-ро-ко - го, на Вкраї - ні ми-лій. *pp*

2. Я. Степовий. «Утоптала стежечку» — додати акомпанемент до мелодії романсу і порівняти з авторською версією:

[Allegretto ma non troppo]

mp У - топ - та - ла сте - жеч-ку че - рез яр, че - рез го - ру, *ten.*

a tempo сер - день-ко, на ба - зар. *p* Про - да - ва - ла буб - ли - ки

ко - за - кам, втор-гу - ва - ла, сер - день-ко, п'я - та - ка.

Тиждень 15-16

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - вокаліз № 4 (Зейдлер) — розспівка у супроводі з аналізом форми і гармонії;
 - співати варіанти гармонізації **верхнього низхідного тетраходу в натуральному мінорі (фригійського звороту в сопрано і у баса)**;
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух:

Варіанти гармонізації верхнього низхідного тетраходу в натуральному мінорі (фригійського звороту в сопрано і у баса).
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду;
 - Двоголосся — читання з листа;
 - романси українських композиторів: К. Стеценко. «О, не дивуйсь», М. Лисенко. «Садок вишневий коло хати» (див. Додатки).
 - Диктанти:
 - темброві — В. А. Моцарт. Концерт для валторни з оркестром №3, ч. II, Романс (solo corno);
 - 1-2-3-голосні, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія**
- Низхідні верхні тетраходи в натуральному мінорі (фригійські звороти).**
- Проробити конспект за темою. Запам'ятати приклади №№ 28 — 30.
 - Письмово: гармонізувати задачі 1 — 3 (а), 1 — 3 (б), 1 — 3 (в).
 - На фортепіано:
 - грати варіанти гармонізації фригійських тетраходів у мелодії (приклад № 28);
 - в басу (приклад № 29).
- III. Ритм**
- Повторення і закріплення набутих навичок.
- IV. Інструменти**
- В. А. Моцарт. Концерт для валторни з оркестром №3, ч. II, Романс — записати solo corno в тональності реального звучання і в тій, що подана в партитурі.
- V. Аналіз**
- В романсах українських композиторів: К. Стеценко. «О, не дивуйсь», М. Лисенко. «Садок вишневий коло хати» — аналізувати форму і гармонію (див. Додатки).

VI. Творчість

Дописати заключну каденцію в хорових партитурах:

1. Я. Степовий. «Ой діброво, темний гаю» (каденція у g-moll):

Moderato

Ой діб-ро-во — тем-ний га-ю! Те-бе о-дя-га-є

три - чі на рік... Ба - га - то - го со - бі_бать-ка ма - єш.

Раз_ укри - є те - бе_ ряс-но зе - ле-ним по - кро - вом, —

аж сам со - бі ди - ву_ єть-ся на сво-ю діб - ро - ву...

2. О. Нижанківський. «Христос родився» (тт. 17 — 18, B-dur):

Moderato
mp

Не - бо і зем-ля, не - бо і зем-ля ни - ні_ тор - же - ству-ють.

5

Ан-ге-лий лю-ди, ан-ге-лий лю ди, ве - се - ло праз - ну - ють.

9

mf Хри-стос ро-див-ся, Бог во-пло-тив-ся, ан - ге-ли спі - ва-ють,
mf Хри-стос ро - див-ся, Бог_ во - пло-тив-ся,
mf Хри - стос ро - див-ся,

12

ца - рі при-бу - ва ють, по - клін від-да ють, і пас-ти - рі гра-ють,
 ан - ге-ли спі - ва ють, ца - рі при-бу - ва ють, по - клін від-да-ють,
mf Бог во-пло-тив-ся, ан-ге-ли спі - ва ють, ца - рі при-бу - ва-ють,
 Хри - стосро-див-ся, Бог_ во - пло-тив-ся, ан - ге-ли спі-ва-ють,

15

і пас ти - рі гра-ють,
 і пас ти - рі гра-ють,
 по - клін від-да-ють, і пас-ти-рі гра-ють, чу-до-чу-до по-ві - да - ють. *rit.*
 ца-рі при - бу - ва - ють,

Тиждень 17.

Контрольні завдання (письмові)

- I. Сольфеджіо** Написати диктанти:
а) тембровий;
б) 1-2-3-голосні, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** Гармонізувати мелодії за участю всіх вивчених акордів і зворотів із ними — наприклад, задачі №№ 4 — 10 (в) (тема «Натуральний мінор у фригійських зворотах»).
- III. Аналіз** Аналізувати гармонію у творі малої форми (романс, ансамбль, хор).
- IV. Творчість** За наданим початковим мотивом створити 8-тактову побудову в стилі менуетів віденських класиків.

Контрольні завдання (усні)

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - співати в тональності: обернення D_7 , II_7 , VII_7 у тісному і широкому розташуваннях, D_9 , D_7 і D_2 із секстою, VII_3^4 із квартою;
 - співати від звуку обернення $MMaj_7$, $MMin_7$, MZm_7 , Zm_7 у тісному і широкому розташуваннях з їх можливими розв'язаннями.
 - Визначати на слух:
 - послідовності або звороти з оберненнями D_7 , II_7 , VII_7 у тісному і широкому розташуваннях, з D_9 , D_7 і D_2 із секстою, VII_3^4 із квартою, з фригійськими зворотами;
 - обернення $MMaj_7$, $MMin_7$, MZm_7 , Zm_7 , D_9 , D_7 із секстою поза тональністю.
 - Прочитати з листа:
 - двоголосся з фортепіано;
 - нескладні романси або пісні у супроводі.
- II. Гармонія** На фортепіано:
 - грати варіанти фригійських зворотів у мелодії і в басу;
 - розв'язання D_9 , D_7^6 , D_2^6 ;
 - прохідні звороти з оберненнями II_7 і VII_7 .

Тиждень 18-19

I. Сольфеджіо

- Інтонаційні вправи:
 - співати **висхідні та низхідні діатонічні секвенції** на акордові мотиви: $t s_4^6$ (в мінорі по секундах донизу); $T D_6$ (у мажорі по терціях донизу); $\text{II}_7 D_3^4$; $T T_2 \text{VI}_7 \text{II}_3^4$; $t t_7 s_3^4$ (в довільному порядку);
 - хорали за темою;
 - діатонічні інтервали перетворювати на хроматичні і розв'язувати в можливій тональності:

в. 6 = зм. 7	ч. 5 = зм. 6
м. 6 = зб. 5	ч. 5 = дв. зб. 4
ч. 4 = дв. зм. 5	в. 2 = зм. 3
ч. 4 = зб. 3	м. 3 = зб. 2
м. 7 = зб. 6	в. 3 = зм. 4
- Визначати на слух:

Послідовності за участю діатонічних секвенцій.
Наприклад: $T \text{II}_2 \text{VII}_7 D_5^6 \underline{T T_2 \text{VI}_1 \text{VI}_2 S_1 S_2 \text{II}_1 \text{II}_7^r K D_7 T$.
Співати по нотах:

 - Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція B-dur (вивчити партії, співати фрагменти з фортепіано);
 - романси та пісні у супроводі: Ф. Шуберт. «До музики», «Серенада», Р. Шуман. «Совеня», Ф. Мендельсон. «На крилах пісні».
- Диктанти:
 - тембровий — В. А. Моцарт. Концерт для кларнета з оркестром, ч. II (solo clarinetto);
 - 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.

II. Гармонія

Секвенція діатонічна і модулююча. Побічні септакорди.

- Проробити конспект за темою. Особливу увагу приділити прикладам №№ 31 — 35.
- Письмово: гармонізувати задачі 1 — 5 (б), 1 — 3 (в).
- На фортепіано:
 - грати діатонічні секвенції (приклад № 36);
 - грати модулюючі секвенції (приклад № 37).

III. Ритм

Трирядкові та чотирирядкові ритмічні партитури з ритмічним *ostinato* в розмірі 4/4 озвучувати учасниками на ударних інструментах. Визначати помилки в одній із партій. Використати Тренувальний лист «Ритм» № 11.

IV. Інструменти Кларнет.

1. Прочитати інформацію про історію створення і розвитку, технічні і виразові можливості в книзі Іванової О.В. Посібник з інструментознавства.
2. Записати solo clarinetto в оркестровому фрагменті — В. А. Моцарт. Концерт для кларнета з оркестром, ч. II.

V. Аналіз

Аналізувати форму, тональний план і гармонію в романсах і піснях зарубіжних авторів: Ф. Шуберт. Ф. Шуберт. «До музики», «Серенада», Р. Шуман. «Совеня», Ф. Мендельсон. «На крилах пісні».

VI. Творчість

До наданих мелодій додати акомпанемент, порівняти з авторською версією, співати у супроводі:

1. Ф. Шуберт. «Дика троянда».

pp

cresc.

pp rit. a tempo

2. Р. Шуман. «Вечірня зірка».

p

Тиждень 20-21

- I. Сольфеджіо**
1. Інтенаційні вправи:
 - а) співати вокаліз № 5 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - б) співати акорди **DD** на IV⁺ і VI **в мажорі з розв'язанням в К** (DD₅⁶, мDDVII₇, змDDVII₇, DD₃⁴, мDDVII₅⁶, змDDVII₅⁶);
 - в) хорали за темою.
 2. Визначати на слух різновиди DD у каденційних зворотах в мажорі.
 3. Співати по нотах:
 - а) одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду;
 - б) двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція B-dur (співати дуетами і з фортепіано);
 - в) ансамблі, хори: Р. Шуман. «Ластівки», «Весняна пісня», К. Стеценко. «То була тихая ніч» (див. Додатки).
 4. Диктанти:
 - а) тембровий — Ф. Крамарж. Концерт для кларнета з оркестром, ч. I (solo clarinetto);
 - б) 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **Подвійна домінанта (альтерована S) в каденції. Мажор.**
1. Прочитати конспект за темою. Особливу увагу приділити нотним прикладам №№ 38а, 39а, 39б.
 2. Письмово: гармонізувати задачі №№ 1, 3, 5 (а) і 2 — 4 (б).
 3. На фортепіано: грати кадансові звороти в мажорі за участю акордів DD на IV⁺ ступені (приклад № 40а).
- III. Ритм** _____
- IV. Інструменти** Ф. Крамарж. Концерт для кларнета з оркестром, ч. I (записати solo clarinetto).
- V. Аналіз** Р. Шуман. «Ластівки», «Весняна пісня», К. Стеценко. «То була тихая ніч» (див. Додатки) — аналізувати фактуру (засоби викладу гармонії).
- VI. Творчість** Проаналізувати зразок варіювання фактур. Наданий гармонічний зворот викласти відповідно.

Дано:

Musical notation for the 'Дано' section, showing a grand staff with treble and bass clefs, 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The first measure contains a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The second measure contains a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand.

Зразок варіювання фактури:

Musical notation for the first system of the 'Зразок варіювання фактури' section, showing a grand staff with treble and bass clefs, 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The first measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The second measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The third measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The fourth measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand.

Musical notation for the second system of the 'Зразок варіювання фактури' section, showing a grand staff with treble and bass clefs, 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The first measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The second measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The third measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The fourth measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand.

Musical notation for the third system of the 'Зразок варіювання фактури' section, showing a grand staff with treble and bass clefs, 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The first measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The second measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The third measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The fourth measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand.

Musical notation for the fourth system of the 'Зразок варіювання фактури' section, showing a grand staff with treble and bass clefs, 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The first measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The second measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The third measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The fourth measure has a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand.

Завдання:

Musical notation for the 'Завдання' section, showing a grand staff with treble and bass clefs, 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The first measure contains a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand. The second measure contains a whole note chord in the right hand and a whole note bass note in the left hand.

Тиждень 22-23

- I. Сольфеджі**
- о**
1. Інтенаційні вправи:
 - а) співати вокаліз № 6 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - б) співати акорди **альтерованої DD** на IV⁺ і VI **в мажорі з розв'язанням у К** (DD₅⁶⁺¹, DD₅⁶⁻⁵, DD₅⁶⁺¹⁻⁵, мDDVII₇⁻³, змDDVII₇⁻³, DD₃⁴⁺¹, DD₃⁴⁻⁵, DD₃⁴⁺¹⁻⁵, мDDVII₅⁶⁻³, змDDVII₅⁶⁻³);
 - в) хорали за темою.
 2. Визначати на слух різновиди альтерованої DD в каденційних зворотах у мажорі на IV⁺, VI, VI⁻ ступенях.
 3. Співати по нотах:
 - а) одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду;
 - б) двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція e-moll (вивчити партії і співати фрагменти з фортепіано);
 - в) ансамблі (читання з листа дуетами).
 4. Диктанти:
 - а) тембровий — Ф. Шуберт. Симфонія №8, ч. II, тема 2 (записати solo clarinetto);
 - б) 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **Подвійна домінанта в каденції. Мажор** (продовження).
1. Порівнювати приклади №№ 40а, 40б.
 2. Письмово: гармонізувати задачі №№ 2, 4, 6, 8, 9 (в).
 3. На фортепіано: грати каденційні звороти в мажорі за участю альтерованої DD на VI, VI⁻ ступенях (приклад 40б).
- III. Ритм** Дворядкові ритмічні партитури з ритмічним *ostinato* в розмірі 6/8 озвучувати двома учасниками на ударних інструментах. Визначати помилки в одній із партій. Використати Тренувальний лист «Ритм» № 11а.
- IV. Інструменти** Ф. Шуберт. Симфонія №8, ч. II, тема 2 — записати solo clarinetto в тональності реального звучання, а потім в тій, що подана в партитурі.
- V. Аналіз** Аналізувати особливості руху голосів у дуетах (наприклад, з опер українських та зарубіжних композиторів).
- VI. Творчість** За логікою гармонічного розвитку додати другий голос у дуєті, використати рухи паралельними терціями, секстами, «золотий хід валторн»:
Б. Фільц. «На зеленому горбочку».

"На зеленому горбочку"

Мелодія: Б.Фільц

Слова Лесі Українки

На зе - ле - но - му гор - боч - ку, у виш -

4

-не - во - му са - доч - ку при - ту - ли - ла - ся ха -

7

-тин - ка, мов ма - лень - ка - я ди - тин - ка сти - ха

10

вий - шла ви - гля - да - ти, чи не вий - де ї - ї ма - ти

Тиждень 24-25

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - співати вокаліз № 7 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - співати акорди **DD** на IV⁺ і VI⁺ **в мінорі з розв'язанням у К** (DD₅⁶, змDDVII₇, DD₃⁴, змDDVII₅⁶);
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух різновиди альтерованої DD в каденційних зворотах у мажорі на IV⁺ та VI⁺ ступенях.
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція e-moll (співати дуетами і з фортепіано);
 - ансамблі (читання з листа дуетами).
 - Диктанти:
 - тембровий — Г. Берліоз. «Гарольд в Італії» (solo viole);
 - 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **Подвійна домінанта (альтерована S) в каденції. Мінор.**
- Аналізувати приклади №№ 41а, 41б.
 - Письмово: гармонізувати задачі №№ 2 — 4 (а), 1, 3, 5 (б).
 - На фортепіано: грати каденційні звороти з DD в мінорі на IV⁺ (приклади №№ 42а).
- III. Ритм** _____
- IV. Інструменти** **Арфа**
- Прочитати інформацію про історію створення і розвитку, технічні і виразові можливості в книзі Іванової О.В. Посібник з інструментознавства.
 - Прослуховування і аналіз симфонічних фрагментів за участю арфи соло і арфи — супровід.
- V. Аналіз** Аналізувати особливості руху голосів у дуетах, а також наявність неакордових звуків у складі акордів супроводу.
- VI. Творчість**
- Дописати другий голос у дуеті — В. Вовк. «На далекому небосхилі».

Романс "На далекому небосхилі"
Муз. В. Вовк
слова. Л. Забашта

На да - ле - ко - му - десь не - бо - схи - лі про - си -

- на - єть - ся пі - ня мо - я. Б'є у бе - редні - про - вий, у

хви - лі пе - ре - ли - ва - ми со - ло - в'я

2. Надану чотириголосну акордову послідовність ускладнити неакордовими звуками.

Дано:

A musical score for piano in D major, 3/4 time. It consists of four measures of chords. The first measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The second measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The third measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The fourth measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note.

Зразок виконання:

A musical score for piano in D major, 3/4 time, showing a performance example. It consists of four measures. The first measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The second measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The third measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The fourth measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note, with a triplet of eighth notes in the bass clef.

A musical score for piano in D major, 3/4 time, showing a performance example. It consists of four measures. The first measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The second measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The third measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The fourth measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note, with a triplet of eighth notes in the bass clef.

Завдання:

A musical score for piano in D minor, 3/4 time, consisting of four measures of chords. The first measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The second measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The third measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The fourth measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note.

A musical score for piano in D minor, 3/4 time, consisting of four measures of chords. The first measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The second measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The third measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note. The fourth measure has a treble clef with a D4 quarter note and a bass clef with a D3 quarter note.

Тиждень 26-27

- I. Сольфеджіо**
- Інтонаційні вправи:
 - співати вокаліз № 8 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - співати акорди з **альтерованою DD** на IV⁺ і VI в **мінорі** з **розв'язанням у К** (DD₅^{6 -5}, змDDVII₇⁻³, DD₃⁴⁻⁵, змDDVII₅⁶⁻³);
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух різновиди альтерованої DD в каденційних зворотах у мінорі на IV⁺ та VI ступенях.
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду і терцію;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція f-moll (вивчити партії і співати з фортепіано);
 - хори українських композиторів (читання з листа): Я. Степовий. «Садок вишневий коло хати», І. Іваницький. «Закувала зозуленька» (див. Додатки).
 - Диктанти:
 - тембровий — Г. Малер. Симфонія № 1, III ч., solo basso;
 - 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **Подвійна домінанта в каденції. Мінор і мажор** (закріплення теми).
- Будувати всі можливі акорди DD, що використовуються в каденціях у мінорі і в мажорі.
 - Письмово: гармонізувати задачі 1, 3, 5, 7, 10 (в).
 - На фортепіано: грати в мажорі і в мінорі каденційні звороти (приклади №№ 40а, 40б, 42а, 42б).
- III. Ритм** Трирядкові та чотирирядкові ритмічні партитури з подвійним ритмічним *ostinato* в розмірі 6/8 озвучувати учасниками на ударних інструментах. Визначати заміну малюнка в одному із тактів. Використати Тренувальний лист «Ритм» № 11б.
- IV. Інструменти** **Контрабас.**
- Прочитати інформацію про історію створення і розвитку, технічні і виразові можливості в книзі Іванової О.В. Посібник з інструментознавства.
 - Записати партію контрабасу в оркестровому фрагменті: Г. Малер. Симфонія № 1, III ч., solo basso.
- V. Аналіз** Аналізувати гармонію в триголосних хорах з елементами поліфонії: Я. Степовий. «Садок вишневий коло хати» (див. Додаток), І. Іваницький. «Закувала зозуленька».

VI. Творчість

Надану інтервальну цифровку перетворити на ритмічно оформлену двоголосну фразу.

Зразок № 1

Дано:

м. 3	в. 2	м. 3	м. 6	зм. 5	ч. 4	в. 2	м. 3
I	I	VII ⁺	VII ⁺	VII ⁺	I	I	I

Виконати в g-moll в розмірі 6/8.

Приклад виконання:

Зразок № 2

Дано:

зм. 7	м. 6	зм. 5	м. 3	ч. 4	зб. 2	в. 3	зб. 4	в. 6
VII ⁺	VII ⁺	VII ⁺	I	V	VI	V	IV	III

Виконати в f-moll в розмірі 4/4.

Приклад виконання:

Завдання № 1:

в. 3	в. 3	м. 6	м. 6	зб. 4	зб. 5	в. 6	в. 6
I	I	VI	VI	VI ⁻	VI ⁻	VI ⁻	V

Виконати в Es-dur в розмірі 3/4.

Завдання № 2:

м. 6	в. 2	м. 6	зм. 5	м. 3	зм. 4	м. 3
I	I	VII ⁺	VII ⁺	I	VII ⁺	I

Виконати в d-moll в розмірі 6/8.

Завдання № 3:

в. 6	в. 6	м. 6	зб. 4	в. 3	зб. 2	ч. 4	ч. 8
V	IV	III	IV	V	VI ⁻	V	I

Виконати в A-dur в розмірі 2/4.

Завдання № 4:

м. 6	ч. 1	в. 2	м. 3	зм. 5	зм. 4	м. 3	ч. 1
I	I	I	I	VII ⁺	VII ⁺	VII ⁺	I

Виконати в h-moll в розмірі 4/4.

Тиждень 28-29

- I. Сольфеджіо**
1. Інтенаційні вправи:
 - а) співати вокаліз № 9 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - б) співати акорди з **альтерованою DD в середині побудови в мажорі**;
 - в) хорали за темою;
 - г) співати українські народні пісні дуетами з імпровізаційним додаванням другого голосу: «Чом ти не прийшов», «Цвіте терен».
 2. Визначати на слух найбільш типові гармонічні звороти з акордами DD в середині побудови в мажорі.
 3. Співати по нотах:
 - а) Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду і терцію;
 - б) двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція f-moll (співати дуетами і з фортепіано);
 - в) хори українських композиторів (читання з листа): М. Лисенко. «Пливе човен» (див. додаток), «Ой, знати, знати».
 4. Диктанти:
 - а) тембровий — А. Шнітке. Симфонія № 7, II ч., (кінцевий фрагмент — solo basso);
 - б) 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **Подвійна домінанта в середині побудови. Мажор.**
1. Працювати з конспектом, аналізувати приклади №№ 43, 44.
 2. Письмово: гармонізувати задачі №№ 2, 3, 5 (а), 1, 3 (б).
 3. На фортепіано: вивчити напам'ять такти 1 — 9 (приклад № 43).
- III. Ритм** _____
- IV. Інструменти** А. Шнітке. Симфонія № 7, II ч., (кінцевий фрагмент — solo basso) — записати партію контрабасу в басовому ключі.
- V. Аналіз** Продовжити аналізувати зразки, де інтервальна цифровка перетворюється на двоголосну музичну фразу.
- VI. Творчість** Надану інтервальну цифровку перетворити на ритмічно оформлену двоголосну фразу.

Зразок

Дано:

м. 6	м. 2	м. 3	в. 6	в. 2	в. 3	в. 6	м. 3	ч. 4	зм. 5	м. 7	ч. 4	в. 3
III	III	II	II	II	I	I	VII	VII	VII	V	I	I

Виконати в Es-dur в самостійно обраному розмірі.

Приклад виконання:

Завдання № 1:

в. 6	ч. 5	зб. 4	м. 6	зб. 2	в. 3	зб. 4	в. 6
VI	VI	VI	V	VI	V	IV	III

Виконати в e-moll в самостійно обраному розмірі.

Завдання № 2:

м. 6	м. 6	в. 3	в. 3	зм. 5	зм. 4	м. 3	м. 3
III	III	IV	IV	II	III	IV	III

Виконати в B-dur в самостійно обраному розмірі.

Завдання № 3:

м. 2	м. 3	зм. 4	м. 3	в. 7	в. 6	зб. 5	в. 6	ч. 4	зм. 5	м. 3
II	I	VII ⁺	I	III	III	III	III	II	VII ⁺	I

Виконати в c-moll в самостійно обраному розмірі.

Завдання № 4:

м. 6	в. 6	в. 6	м. 6	зб. 2	в. 3	зб. 4	м. 6
III	IV	V	VI	VI ⁻	V	IV	III

Виконати в E-dur в самостійно обраному розмірі.

Тиждень 30-31

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - співати вокаліз № 10 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - продовжити роботу над найбільш типовими зворотами з акордами **альтерованої DD у середині побудови в мажорі**;
 - хорали за темою;
 - співати українські народні пісні дуетами з імпровізаційним додаванням другого голосу: «Ой, у вишневому саду», «Ой, чий то кінь стоїть».
 - Визначати на слух найбільш типові гармонічні звороти з акордами DD у середині побудови в мажорі.
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду і терцію;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція h-moll (вивчити партії і співати фрагменти з фортепіано);
 - хори зарубіжних композиторів (читання з листа): В. Моцарт. «Весілля Фігаро» (хори з I та III д).
 - Диктанти:
 - тембровий — Л. Бетховен. Квартет № 4, I ч., побічна партія;
 - 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **Подвійна домінанта в середині побудови. Мажор (продовження).**
- Продовжити роботу з найбільш типовими зворотами з DD в мажорі (приклади №№ 43, 44).
 - Письмово: гармонізувати задачі №№ 1, 4, 6, 8, 10 (в).
 - Гра на фортепіано: вивчити напам'ять такти №№ 1 — 9 (приклад № 44).
- III. Ритм** Створити варіанти ритмічного супроводу (ostinato) на ударному інструменті до музичного фрагменту. Отримані варіанти записати.
- IV. Інструменти** Прослухати струнний квартет № 4 Л. Бетховена, I ч. з партитурою. Доповнити відсутній фрагмент у партіях Violino I та Viola в побічній партії.

[Allegro]

The image displays two systems of musical notation. The first system is marked [Allegro] and features a treble clef and a bass clef. The key signature is C major. The first system includes dynamics such as *p* and *p*. The second system continues the piece, with dynamics like *cresc.* and *p*.

V. Аналіз

Аналізувати приклади, де інтервальна послідовність перетворюється на ритмічно оформлену акордову фразу. Зверніть увагу, що надані звуки можуть бути як у крайніх, так і у середніх голосах.

Зразок № 1

Дано:

The notation shows a sequence of chords in G major on a single staff: G4, A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F#6, G6.

Приклад виконання:

The notation shows the same chord sequence as 'Дано' but with rhythmic articulation, including accents and slurs, on a single staff.

Зразок № 2

Дано:

The notation shows a sequence of chords in F major on a single staff: F4, G4, A4, Bb4, C5, D5, Eb5, F5, G5, Ab5, Bb5, C6, D6, Eb6, F6.

Приклад виконання:

The notation shows the same chord sequence as 'Дано' but with rhythmic articulation, including accents and slurs, on a single staff.

Тиждень 32-33

I. Сольфеджіо

- Інтонаційні вправи:
 - співати вокаліз № 11 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - співати звороти з **альтерованою DD в середині побудови в мінорі**;
 - хорали за темою.
- Визначати на слух найбільш типові гармонічні звороти з акордами DD в середині побудови в мінорі.
- Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, № із транспонуванням на секунду і терцію;
 - двоголосся: Й. С. Бах. Інвенція h-moll (співати дуєтами і з фортепіано);
 - хори українських композиторів (читання з листа): М. Лисенко. «Чом, чом не прийшов», «Стелися, барвінку».
- Диктанти:
 - тембровий — Л. Бетховен. Квартет № 4, I ч., Allegro (фінал 8 т.);
 - 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.

II. Гармонія

Подвійна домінанта в середині побудови. Мінор.

- Працювати з конспектом. Аналізувати приклади №№ 45, 46.
- Письмово: гармонізувати задачі №№ 1 — 4 (а), 2, 4, 5 (б).
- На фортепіано: вивчити напам'ять такти 1 — 10 (приклад № 45).

III. Ритм

IV. Інструменти

Прослухати з партитурою твір: Л. Бетховен. Квартет № 4, фінал, Allegro. Заповнити відсутній фрагмент в партії віолончелі (такти 5 — 8).

Allegro

The musical score shows four staves: Violin I, Violin II, Viola, and Cello. The Cello part is the focus, starting with a piano (p) dynamic and a half note G2. The score includes dynamics (p, f), crescendos (cresc.), and a fermata in the final measure.

V. Аналіз

Аналізувати зразок зі збірки М. Лемішка «Гармонія. Діатоніка» на варіантну гармонізацію мелодії зі зміною алгоритму гармонії.

Варіант 1:

Вариант 2:

Andante sostenuto

mf

Andante sostenuto

mf

Вариант 3:

Moderato

mf

Moderato

mp

Тиждень 34-35

- I. Сольфеджіо**
- Інтонаційні вправи:
 - співати вокаліз № 12 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - співати звороти з **альтерованою DD в середині побудови в мінорі**;
 - хорали за темою.
 - Визначати на слух найбільш типові гармонічні звороти з акордами DD в середині побудови в мінорі.
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, з транспонуванням на секунду і терцію;
 - поліфонічне триголосся: Й. С. Бах. Інвенція c-moll (вивчити партії);
 - хори (читання з листа): Українська пісня в обробці Вериківського «Ой, сусідко».
 - Диктанти:
 - тембровий — Л. Бетховен. Квартет ор. 18, №1, ч. I;
 - 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія**
- Подвійна домінанта в середині побудови. Мінор (продовження).**
- Продовжити роботу із конспектом — з найбільш типовими зворотами з DD в мінорі (приклади №№ 45, 46).
 - Письмово: гармонізувати задачі №№ 2, 3, 5, 7, 9 (в).
 - На фортепіано: грати секвенції з типовими зворотами з DD — використати приклади №№ 43 — 46.
- III. Ритм**
- Створити варіанти дворядкового ритмічного супроводу (ostinato) на двох ударних інструментах до музичного фрагменту. Отримані дворядкові варіанти записати.
- IV. Інструменти**
- Записати партію *viola* в оркестровому фрагменті — Л. Бетховен. Квартет ор. 18, №1, ч. I.
- V. Аналіз**
- Аналізувати приклади зі збірки М. Лемішка «Гармонія. Діатоніка», де показані варіанти гармонізації мелодії у вільній фактурі тризвуками, потім септакордами і, нарешті, нонакордами.

Варіант 1:

Andantino
mf

Ми го-луб - ку у - ло-ви - ли, всі дов-ко - ла об-сту-пи - ли.

Andantino
mp

Ти, го-луб - ко, чо-го ту-жиш, ви-би-рай си ко-го лю-биш.

Варіант 2:

Andantino
mf

Ми го-луб - ку у - ло-ви - ли, всі дов-ко - ла об-сту-пи - ли.

Andantino
p

Ти, го-луб - ко, чо-го ту-жиш, ви-би-рай си ко-го лю-биш.

Варіант 3:

Andantino
mf

Ми го-луб - ку у - ло - ви - ли, всі дов - ко - ла об - сту - пи - ли.

Andantino
p

Ти, го-луб - ко, чо - го ту - жиш, ви - би - рай си ко - го лю - биш.

VI. Творчість

Надану мелодію гармонізувати у вільній фактурі варіантно: спочатку тризвуками, потім септакордами і, нарешті, нонакордами.

Тиждень 36-37

- I. Сольфеджіо**
- Інтенаційні вправи:
 - співати вокаліз № 13 (Зейдлер) з аналізом форми і гармонії;
 - повторити вправи із заміною діатонічних інтервалів на хроматичні з розв'язанням у можливі тональності.
 - Визначати на слух послідовності в найтіснішому розташуванні з відхиленнями в поєднанні із вивченими зворотами (з акордами DD).
 - Співати по нотах:
 - Одноголосся з акомпанементом, із транспонуванням на секунду і терцію;
 - поліфонічне триголосся: Й. С. Бах. Інвенція c-moll (співати фрагменти тріо);
 - українські ліричні народні пісні з текстом (збірка Пісенний вінок. Українські народні пісні/ Упоряд. А.Я. Михалько. К. : «Криниця», 2007. 400 с.)
 - Диктанти:
 - тембровий — Й. Гайдн. Концерт для труби з оркестром, ч. II. Записати solo trombe (оркестровий фрагмент);
 - 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи.
- II. Гармонія** **Неаполітанська гармонія.**
- Проробити конспект. Запам'ятати типові звороти з неаполітанською гармонією (приклад № 47).
 - Письмово: гармонізувати задачі №№ 1 — 6.
 - На фортепіано: грати найбільш типові звороти з Π_6^- (приклад № 47).
- III. Ритм** Записати дворядковий ритмічний диктант.
- IV. Інструменти** Записати solo trombe (оркестровий фрагмент — диктант) — I Й. Гайдн. Концерт для труби з оркестром, ч. II.
- V. Аналіз** Аналізувати українські ліричні народні пісні з розспівами тексту (збірка Пісенний вінок. Українські народні пісні/ Упоряд. А.Я. Михалько. К. : «Криниця», 2007. 400 с.).
- VI. Творчість** На наданий текст створити і записати мелодію в стилі української ліричної пісні з розспівами:
*Повій, вітре, на Вкраїну, де покинув я дівчину,
Де покинув карі очі. Повій, вітре, опівночі.*

Тиждень 38

Контрольні завдання (письмові)

- I. Сольфеджіо**
1. Диктанти:
 - а) 1-2-3-голосся, відповідно до рівня групи;
 - б) тембровий — соло будь-якого інструменту в оркестровому фрагменті.
 2. Акордові послідовності:
 - а) послідовність із відхиленнями в найтіснішому розташуванні;
 - б) послідовність за участю всіх вивчених типових гармонічних зворотів у широкому розташуванні.
- II. Гармонія** Гармонізувати мелодію за участю усіх вивчених прохідних і допоміжних зворотів, зворотів пов'язаних із натуральним мінором, а також подвійною домінантою.
- III. Аналіз** Визначити форму наданих творів і гармонію в періоді з присутністю неакордових звуків.

Контрольні завдання (усні)

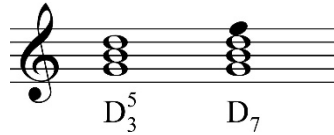
- I. Сольфеджіо**
1. Співати:
 - а) гама мажорні з 3 — 5 знаками, натуральні і гармонічні, гама мінорні з 3 — 5 знаками, натуральні, гармонічні, мелодичні з назвою знаків без ритмічних малюнків, у ритмічних малюнках (без назви знаків);
 - б) гама особливих діатонічних ладів;
 - в) інтервали діатонічні з заміною на хроматичні (альтераційні) і з розв'язанням у можливі тональності;
 - г) обернення ММаж₇, ММін₇, МЗм₇, Зм₇ від звуку з розв'язанням, D₉, D₇⁶, VII₃⁴ із квартою;
 - д) акорди подвійної доміанти і типові звороти з ними.
 2. Прочитати з листа двоголосся з фортепіано або в дуеті.
 3. Визначати на слух обернення ММаж₇, ММін₇, МЗм₇, Зм₇ від звуку з розв'язанням, D₉, D₇⁶, VII₃⁴ із квартою.
- II. Гармонія**
1. Виконати на фортепіано секвенцію:
 - а) модулюючу в гармонічному чотириголоссі: К D₇⁶ Т; К D₇⁶ VI; Т D₉ Т (VI); Т D₂⁶ Т₆, всі приклади за темою «DD» (№№ 43 — 46);
 - б) діатонічну в гармонічному чотириголоссі: Т₆ II₇ D₃⁴ Т; Т Т₂ S₆; Т Т₂ VI₇ II₃⁴, всі мотиви з прикладу № 36.
- III. Інструменти** Відповісти на питання, щодо запису партій інструментів симфонічного оркестру (діапазони, ключі, транспонування тощо).

РОЗДІЛ II

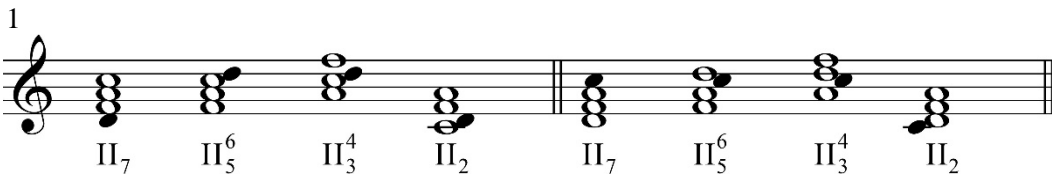
Конспекти з гармонії

II₇ (субдомінантсептакорд)

Походження II₇ нагадує походження D₇, де до тризвуку D додається ще одна терція — четвертий звук:

і консонуюча домінанта перетворюється на дисонанс. Проаналізуйте надані приклади. Зверніть увагу, як тризвуки S₃⁵ та II₃⁵ перетворюються на дисонуючу S (II₇).

Нижче наведені типові кадансові звороти, в яких S, S₆ та II₆ ускладнюються четвертим звуком і перетворюються на II₅⁶, II₃⁴, рідше на II₇.

2

S II₅⁶ K D₇ T S II₇ K D₇ T S₆ II₃⁴ K D₇ T S₆ II₃⁴ K D₇ T

II₆ II₅⁶ K D₇ T II₆ II₅⁶ K D₇ T II₆ II₅⁶ K D₇ T S₆ II₃⁴ K D₇ T

Прохідні і допоміжні звороти.

Тут також знайомі тризвукові (консонуючі) субдомінанти легко перетворюються на чотиризвукові (дисонуючі) співзвуччя.

3

порівняйте порівняйте порівняйте порівняйте

$S_6 T_4 S$ $II_3 T_4 II_5$ $II_6 VI_4 II$ $II_5 VI_4 II_7$ $T S_4 T$ $T II_2 T$ $T S_4 T$ $T II_2 T$

Розповсюджені і комбіновані варіанти. В них рух іде переважно від консонуючої субдомінанти до дисонуючої.

$S_6 T_4 II_5$ $S T_4 II_3$ $S T_6 II_7$

Висновки: II_7 і його обернення слід сприймати і використовувати в гармонізаціях мелодій у тих же умовах, що і обернення тризвуків S і II ступені, тобто після T (T_6), VI , S , II і перед K , D , T .

Розв'язання II_7 в D нагадує розв'язання D_7 в T :

4

II_7 $D_{(неп)}$ II_5 D II_3 D II_2 D_6

Переведення обернень II_7 в дисонуючу D :

5

II_7 D_3^4 T II_5 D_2 T_6 II_3 D_7 T II_2 D_5^6 T

Зверніть увагу, які рухи в мелодії можуть дати переведення обернень II_7 в обернення D_7 :

Найбільш типові звороти з переведенням:

6

Т П₂ D₅⁶ Т Т П₂ D₆⁶ Т П₆⁶ D₂ Т₆ Т₆ П₇ D₃⁴ Т П₇ D₃⁴ Т S₆ T₄⁶ П₅⁶ D₂ Т₆

Плагальні звороти — розв'язання обернень П₇ в Т:

7

П₇ Т₆ П₅⁶ Т₆ Т П₅⁶ Т Т П₂ Т

Переміщення відбувається переважно обміном звуків (сопрано — бас, сопрано — тенор):

8

П₉ виникає через додавання ще однієї терції до П₇. Виходить п'ятизвуччя:

П₉

Такий акорд знайдемо здебільше в творах композиторів другої половини XIX століття. Він може рухатися в К, або в D:

II₉ K II₉ D₇

Типові помилки:

10

паралельні квінти погане розв'язання секунди і нони невелике переміщення небажаний рух септими, тут краще взяти II₆

Ввідні септакорди

До домінантової групи акордів входить один із найяскравіших її представників — ввідний септакорд (VII₇). В мажорі він існує у двох варіантах — малий (mVII₇) і зменшений (zmVII₇). В мінорі — тільки один — зменшений. Саме зменшений ввідний септакорд, що будується в гармонічному мажорі і гармонічному мінорі в усіх своїх оберненнях, своєю підвищеною нестійкістю, рівністю, м'якістю, а водночас драматизмом і трагічністю звучання, зайняв провідне місце серед співзвучь тональної системи. Він — один з головних септакордів у мажорі і в мінорі.

При розв'язанні в стійкі звуки необхідно подвоювати терцієвий тон. Цього вимагають два тритони, що входять до складу zmVII₇:

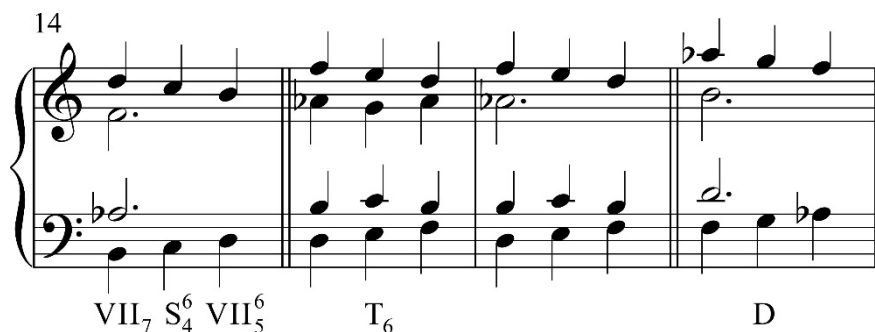
В широкому розташуванні терцієвий тон в тонічному акорді подвоюється не завжди:

Переведення в дисонуючу D (обернення D₇) дає можливість уникнути подвоєння терцієвого тону в тонічних акордах:

Найбільш вживані прохідні звороти:

15 комбіновані варіанти

VII_5^6 T_6 II_5^6 S_6 T_4^6 $VII_3^4 (II_5^6, D_2)$

16 переміщення «обміном»

Запам'ятайте важливі моменти, які можна використати в різних ситуаціях:

17

T VII_7 T

D VII_3^4

K

D_7

T

VII_3^4 T
доповнення

K

D_7

T

II_5^6 VII_3^4 T
доповнення

змVII₃⁴ із квартою

18

VII_3^{44} t

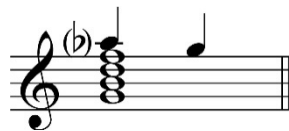
VII_3^{44} t

VII_3^{44} t_6

* Всі наведені приклади (окрім останнього) можливі як в гармонічному мажорі, так і в гармонічному мінорі, а також в натуральному мажорі — там діє малий зменшений септакорд (mVII₇). Він менш виразний і тому використовується значно рідше.

Домінантнонакорд (D₉) і домінанта з секстою (D⁶)

Звуки, які спроможні підсилити яскравість D₇ — це нона і секста. Нона велика або мала виникає тоді, коли до звуків D₇ додається ще одна терція. В отриманому п'ятизвуччі, як правило, видаляється квінтовий тон. Частіше за все нона веде себе як затримання до прими. Виникає комплекс D₉ — D₇:

Така гостра і насичена домінанта здебільше зустрічається в заключних і перерваних каденціях:

19

К D₉-D₇ Т К D₉-D₇ VI К D₉-D₇ Т К D₉-D₇ VI

Нона може рухатися і в висхідному напрямку. І знову D₉ переходить у D₇:

20

К D₉-D₇ Т К D₉-D₇ VI К D₉-D₇ t К D₉-D₇ VI

D₉ зустрічається і поза каденціями. Тоді його розв'язання здебільше виконується плавно:

D₉-D₇ Т

В учнівських задачах зустрічаються випадки, коли D₉ стоїть у затакті до другого речення і розв'язується далі в VI ступінь.

У D₉ є ніби «молодший брат» — VII₇. Він більш спокійно і рівно звучить.

Тому мотив

в середині побудови краще гармонізувати так:

21

VII₇ D₅⁶ T VII₅⁶ D₃⁴ T VII₃⁴ D₂ T₆ VII₃⁴ D₂ T₆

D₉ легко поєднується з S і II₇ — септима і нона залишаються на місці:

22

S D₉ II₇ D₉

Варто засвоїти такі переміщення D₉:

23

D₉ D₉ T D₉ T D₉ T

Низхідні й висхідні верхні тетрахорди в мажорі (III, VII₆):

27

T III S D VI III S D VI III₆ S D VI T₃⁴ S₇ D T₆ VII₆ VI₆ D₆

T₆⁶₅ S D T₆⁶₅ SVII₆⁶₅D₃T T₆ II₇VII₆T T₆VI₃⁴VII₆T D₇ T (VI)

Низхідні верхні тетрахорди в натуральному мінорі (фригійські звороти) в мелодії:

28

t III s D VI III s D VI III₆ s D VI t₃⁴ s₇ D t₆ VII₆ VI₆ D₆

t₆ t₅⁶ s D t₆ t₅⁶ s VII₆⁶₅D₃ t t t₇ II₂ VII₇D₅⁶ t

t t₇ s D D₆D₅⁶
t₆ t₅⁶ VI t
VI III VII₇ III
t d VI III VI III s t t d VII₆⁶₅K

Можливо створювати нові варіанти, користуючись даною таблицею. Нові послідовності слід створювати, керуючись логікою сполучень акордів.

і в басу:

29

t t₂ s₆ D t VII_н II₃⁴ D t d₆ II₃⁴ D t t₂ VI (II₃)⁴D

t t₂ s₆ II₃⁴D t t₂ s₆ D
 t VII_н VI t₄⁶
 t d₆ II₃⁴ K

Можливо створювати нові варіанти, користуючись даною таблицею.

Фригійський тетрахорд може пройти і у альту і у тенора. В учнівських роботах поширені такі варіанти в плагальних доповненнях:

30

Секвенція

Секвенція — переміщення вгору або донизу будь-якого мотиву (одно-, дво-, багатоголосного). Мотив може переміщуватися по ступеням однієї тональності. Така секвенція називається тональною, або діатонічною.

Секвенція низхідна діатонічна по 2 ↓:

31

The score for exercise 31 shows a descending diatonic sequence of a motif by two degrees. The motif is a four-note ascending scale: G4-A4-B4-C5. It is repeated six times, each time starting on a lower pitch than the previous one, moving from G4 down to G3. The first two notes of each motif are bracketed and labeled "МОТИВ". The accompaniment consists of chords in the left hand and single notes in the right hand.

Мотив може переміщуватися різними тональностями. Така секвенція називається модулюючою, або хроматичною, якщо тональності споріднені.

Секвенція низхідна модулююча (хроматична) по 3 ↓:

32

The score for exercise 32 shows a descending chromatic sequence of a motif by three degrees. The motif is a four-note ascending scale: G4-A4-B4-C5. It is repeated six times, each time starting on a lower pitch than the previous one, moving from G4 down to G3. The first two notes of each motif are bracketed and labeled "МОТИВ". The accompaniment consists of chords in the left hand and single notes in the right hand. The chords are labeled below the staff: C-dur, a-moll, F-dur, d-moll, and then two more chords without labels.

Найбільш поширена діатонічна секвенція в мінорі — «золота». Її мотив спирається на дві гармонії t — s , які можуть бути простими тризвуковими акордами ($t - s$, $t_6 - s$, $t - t_2 - s_6$, тощо), а також дисонантними комплексами ($t_7 - s_3^4$, $t - t_2 - s_6 - s_5^6$, тощо). Мотив переміщується донизу по секундах. Четверта ланка сама завершує рух.

У наступному прикладі показано, як в «золотій» секвенції задіяні всі тризвуки — головні й побічні.

33

The score for exercise 33 shows the 'golden' sequence in minor. The motif is a four-note ascending scale: G4-A4-B4-C5. It is repeated six times, each time starting on a lower pitch than the previous one, moving from G4 down to G3. The first two notes of each motif are bracketed and labeled "МОТИВ". The accompaniment consists of chords in the left hand and single notes in the right hand. The chords are labeled below the staff: t, s, VII_H, III, VI, II, D, t.

У наступному прикладі показано, як в «золотій» секвенції задіяні всі септакорди — головні й побічні (секвенцакорди).

34

t_7 s_3^4 VII_{b7} III^4 VI_7 II^4 D_7 t

Однією з розповсюджених діатонічних секвенцій в мажорі є переміщення донизу по терціях мотиву, що спирається на гармонію T – D (в усіх можливих оберненнях):

33

T D VI III S T

Мотиви для гри діатонічних секвенцій починайте в різних тональностях. Переміщуйте на вказаний інтервал.

36

Мотиви для гри модулюючих (хроматичних) секвенцій починайте в різних тональностях. Переміщуйте так: якщо вихідна тональність мажорна — рухайтесь донизу по терціях (C – a – F – d), якщо вихідна тональність мінорна —

рухайтесь вгору по терціях (а – С – е – G). Такий спосіб називається рух по медіантам.

37

The image displays two systems of musical notation for a piano exercise. Each system consists of a grand staff with a treble and bass clef. The first system begins with a 4/4 time signature and a key signature of one sharp (F#). It contains four measures, with the second measure changing to 3/4 and the third to 2/4. The second system starts with a 3/4 time signature and a key signature of one sharp (F#), followed by four measures with a 4/4 time signature. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests, illustrating the concept of moving up by thirds (a – C – e – G) as mentioned in the text.

Альтерована S (подвійна домінанта) в каденціях

Подвійна домінанта — це всі домінантові акорди, що належать тональності V ступені. В До мажорі і до мінорі вони виглядають так:

38a 38б

C-dur c-moll

DD_3^5 DD_7^{+3} $mDDVII_7$ $зMDDVII_7$ DD_3^5 DD_7^{+3} $зMDDVII_7^{+1}$
 Π_3^{5+3} Π_7^{+3} Π_{3+5}^{5+3} Π_{7+5}^{+3} S_{7+3}^{+1}

Кожен з них має обернення, а DD_7 ще може бути доповнений ноною або секстою. Зверніть увагу на два способи позначень. Перший спосіб говорить про те, що перед нами домінанта до тональності V ступені. Другий спосіб підкреслює походження акордів DD від Π_7 та S_7 .

Маленька цифра $+3$ в DD і $+1$ в S_7 показує головне — **підвищення IV ступені** тональності. Без неї неможливо створити тяжіння до V ступені. Це і є альтерація. Альтерацію можна ще більше підсилити. Для цього нестійкі ступені тональності, що входять в акорд, наближуємо до стійких. Тобто додаємо ре \sharp , ля \flat До мажору, і розуміємо, що ля \flat у до мінорі має більш гостре тяжіння донизу ніж ля \natural .

Наводимо такі найбільш яскраві варіанти DD , що використовуються в каденціях у мажорі.

39a

C-dur

DD_5^6 DD_5^{6+1} DD_5^{6-5} DD_5^{6+1} $mDDVII_7$ $mDDVII_7^{-3}$ $зMDDVII_7$ $зMDDVII_7^{-3}$
 Π_5^{6+3} Π_5^{6+1} Π_5^{6+3} Π_5^{6+1} (Л₂)

39б

DD_3^4 DD_3^{4+1} DD_3^{4-5} DD_3^{4+1} $mDDVII_5^6$ $mDDVII_5^{6-3}$ $зMDDVII_5^6$ $зMDDVII_5^{6-3}$
 Π_3^{4+3} Π_3^{4+1} Π_3^{4+3} Π_3^{4+1} (Л₇)

Кадансові звороти в мажорі:

40a

DD₅⁶ DD₅⁶⁺¹ DD₅₋₅⁶⁺¹

DDVII₇ DDVII₇

406

DD₃⁴ DD₃⁴⁺¹ DD₃₋₅⁴⁺¹

DDVII₅⁶ DDVII₅⁶

Тепер розглянемо варіанти підсилення тяжіння в акордах DD в мінорі. Тут вся справа в VI ступені тональності. Повторюємо: ля \flat більш напружено тяжіє донизу, ніж ля \natural .

Наводимо такі найбільш яскраві варіанти DD, що використовуються в каденціях у мінорі.

41a

416

c-moll

DD_5^6 DD_5^{6-5} $3MDDVII_7$ $3MDDVII_7^{-3}$ DD_3^4 DD_3^{4-5} $3MDDVII_5^6$ $3MDDVII_5^{6-3}$
 II_{5+5}^{6+3} II_5^{6+3} S_{7+3}^{+1} S_7^{+1} II_{3+5}^{4+3} II_3^{4+3} S_{5+3}^{6+1} S_5^{6+1}
 $Л_2$ $Л_7$

Кадансові звороти в мінорі

42a

DD_5^6 DD_5^{6-5} $DDVII_7$
 $DDVII_7^{-3}$ $DDVII_7^{-3}$

426

DD_3^{4-5} DD_3^{4-5} $DDVII_5^{6-3}$
 $DDVII_5^{6-3}$ $DDVII_5^{6-3}$

Акордам DD частіше за все передують прості S (S_3^5 , S_6 , II_6 , II_5^6 , II_3^4), T, T_6 , VI_3^5 .

Альтерована S (подвійна домінанта) поза каденцією

Всі акорди DD (альтерованої S) широко застосовуються в будь-якій частині музичної форми. Наводимо найбільш типові гармонічні звороти **в мажорі**:

43

T₆ DD₇ II₇^r D₃⁴ T T₆ DDVII₂ II₇^r D₃⁴ T T DD₂⁺¹ II₇^r T

T II₂₊₃⁺¹ II₂^r D₅⁶ T T II₇^r DD₇⁺¹ T₆ T II₂^r DD₂⁺¹ T

T II₂^r DD₂ D₆⁶₅ T T DDVII₃⁴ II₂^r T T DDVII₃⁴ II₂^r D₅⁶ T

44

T₆⁶₅ DDVII₂⁻³ VII₅⁶ D₃⁴ T T₇ DDVII₃⁴⁻³ D₆⁶₅ T T₇ DD₂⁺¹⁻⁵ T

T DD₂₋₅⁺¹ T T₆ DD₇₋₅⁺¹ T₆ T DD₂₋₅⁺¹ T

DD₃⁴⁺¹ T₄⁶ DD₅⁶⁺¹ T₄⁶ DD₃⁴⁺¹ K T₆ DDVII₂ VII₆ T T₆ DDVII₂⁻³ II₇ VII₆ T

i В МІНОРі:

45

t DD₇II₇ D₃⁴ t t₆ DDVII₂II₇ D₃⁴ t t DD₂II₂ t t DDVII₃⁴ II₂ D₅⁶ t

t II₇ DD₇ t₆ t II₇ DDVII₂ t₆ t II₂ DDVII₃⁴ t

t II₂ DD₂ D₆⁶₅ t t DD₂II₂ t t DDVII₃⁴ II₂ D₅⁶ t

46

t₆ t₅⁶ DDVII₂⁻³ VII₇D₃⁴ t t t₇DDVII₃⁴⁻³ D₆ D₅⁶ t t t₇DDVII₃⁴⁻³ t

$t \quad DD_2^{-5} t \quad t_6 \quad DDVII_2^{-3} t_6 \quad t \quad DDVII_3^{4-3} t$

$DDVII_5^6 t_4 \quad DDVII_3^4 \quad DDVII_3^4 t_4 \quad DDVII_5^6 \quad K \quad t_6 \quad DDVII_2 VII_6 \quad t$

Висновки: прості акорди групи S (S, S₆, II₇, II₅⁶, II₃⁴, II₂) легко перетворюються на подвійну доміанту. Напруженість, нестійкість акорду при цьому підсилюється і ніби зростає його яскравість. І, навпаки, будь-який акорд подвійної доміанти (альтерованої субдоміанти) здатний ніби «згасати», коли він переходить в обернення II₇, VII₇, D₇. Низхідні півтони при таких переведеннях (ля ♯ — ля♭, фа ♯ — фа ♯, ре ♯ або ми♭ — ре ♯) дають ефект потемніння, заглиблення.

Неаполітанська гармонія (секстакорд II пониженої ступені).

Загострення тяжіння донизу II ступені в мінорі і гармонічному мажорі перетворює II_3^5 на мажорне співзвуччя. Така гармонія теж відноситься до групи акордів альтерованої S. Використовується здебільше в мінорі і у вигляді секстакорду. Позначається II_6^b , або II_6^- , або n_6 . Використовується головним чином у кадансових зворотах. Рухається в $\underline{\text{DD}}$, або в $\underline{\text{K}}$ чи в $\underline{\text{D}}$. В ньому можливе подвоєння будь-якого тону. Перед ним добре звучать у мінорі t, t_6 , s, s_6 , VI_3^5 (в мажорі — гармонічному). В мажорі неаполітанська гармонія, яка є мажорною, не дає такого фонічного ефекту, як у мінорі. Тому вживається більш обмежено.

Наводимо найбільш вживані звороти з неаполітанською гармонією:

47

t II_6^- K VI II_6^- DD VII_7^{-3} S_6 II_6^- D_7

РОЗДІЛ ІІІ

Додатки

Тренувальний лист «Ритм» № 9

1.
Ритмічне *ostinato*

2.
Ритмічне *ostinato*

3.
Ритмічне *ostinato*

4.
Ритмічне *ostinato*

5.

Ритмічне *ostinato*

Тренувальний лист «Ритм» № 9а

1.

2.

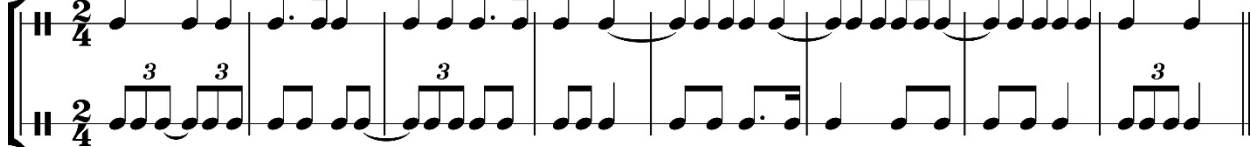
3.

4.

5.

6.

7.

8.

Тренувальний лист «Ритм» № 10

1.

Ритмічне *ostinato*

2.

Ритмічне *ostinato*

3.

Ритмічне *ostinato*

4.

Ритмічне *ostinato*

Тренувальний лист «Ритм» № 10а

1.

2.

1.

2.

1.

2.

1.

2.

Тренувальний лист «Ритм» № 11

1.

Ритмічне *ostinato*

2.

Ритмічне *ostinato*

3.

Ритмічне *ostinato*

Ритмічне *ostinato*

A musical score consisting of four staves, likely for a piano or guitar. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and slurs. The score is organized into four measures, with a double bar line at the end of the fourth measure. The first staff features a melodic line with eighth-note runs and a slur. The second staff has a similar melodic line with some rests. The third and fourth staves provide a harmonic accompaniment with eighth-note patterns and rests.

Тренувальний лист «Ритм» № 11а

1.

Ритмічне *ostinato*

2.

Ритмічне *ostinato*

3.

Ритмічне *ostinato*

4.

Ритмічне *ostinato*

3

Тренувальний лист «Ритм» № 116

1.

Ритмічне *ostinato*

Ритмічне *ostinato*

2.

Ритмічне *ostinato*

Ритмічне *ostinato*

Хори і романси українських композиторів

А вже весна

Фінальний хор з опери «Зима й весна»

М. Лисенко

Andante giocoso

А вже вес - на, а вже крас - на, із стріх во - да кап - ле,
із стріх во - да кап - ле,

f *rosso p* *legg.*

із стріх во - да кап - ле, із стріх во - да кап - ле.

f

Заповіт

К. Стеценко

[Sostenuto]

Як ум - ру, то по - хо - вай - те
Як ум - ру, то по - хо - вай - те ме - не на мо - ги - лі,

Solo p *Solo p* *Solo p*

се - ред сте - пу ши - ро - ко - го, на Вкра - ї ні ми - лій.

Tutti f *p* *pp*

Утоптала стежечку

Я. Степовий

[Allegretto ma non troppo]

mp leggiero *ten.*

У - топ - та - ла сте - жеч - ку че - рез яр, че - рез го - ру,

p *colla parte*

5 *a tempo* *p*

сер - день - ко, на ба - зар. Про - да - ва - ла буб - ли - ки

p *p sempre legato*

9

ко - за - кам, втор - гу - ва - ла, сер - день - ко, п'я - та - ка.

О, не дивуйсь

К. Стеценко

Moderato

Голос *mf* О, не ди-вуйсь, що ніч та-ка бла кіт- на...

Скрипка *mf* *cresc.*

Ф-но *p*

cresc.

Що вий-деш ти, то зна-ла ніч о- ця, і че-рез те во-на та-ка при-

p **poco rall.** **a tempo**

віт - - на, та - ка яс - на і ніж - на без кін - ця...

p **poco rall.** **a tempo**

Садок вишневий коло хати

М. Лисенко

Animato e gioioso

f *sempre f*

Са-доквиш-не-вий ко-ло ха - ти, хру щі над виш-ня - ми гу дуть, плу га - та - різ плу

f *sempre f*

Detailed description: This system contains the first five measures of the piece. The vocal line (treble clef) starts with a forte (*f*) dynamic and a *sempre f* instruction. The piano accompaniment (grand staff) also begins with a forte (*f*) dynamic and a *sempre f* instruction. The lyrics are: 'Са-доквиш-не-вий ко-ло ха - ти, хру щі над виш-ня - ми гу дуть, плу га - та - різ плу'.

6 *dolce* *f risoluto*

га - ми йдуть, спі-ва-ють і - ду - чи дів-ча - та, а ма-те-рі ве - че - рять ждуть.

dim. *p* *f*

Detailed description: This system contains measures 6 through 10. Measure 6 is marked with a '6'. The vocal line (treble clef) has a *dolce* dynamic in measure 6, followed by a *f risoluto* dynamic in measure 7. The piano accompaniment (grand staff) has a *dim.* dynamic in measure 6, a *p* dynamic in measure 7, and a *f* dynamic in measure 8. The lyrics are: 'га - ми йдуть, спі-ва-ють і - ду - чи дів-ча - та, а ма-те-рі ве - че - рять ждуть.'

Ой діброво — темний гаю

Я. Степовий

Moderato

Ой діброво — темний гаю! Тебе одягає

тричі на рік... Багато-го собі батька маєш.

Раз укриє тебе рясно зеленим покровом,

аж сам собі дивується на свою діброву...

Христос родився

О. Нижанківський

Moderato
mp

Не - бо і зем-ля, не - бо і зем-ля ни - ні тор - же - ству - ють.

5

Ан - ге - ли й лю-ди, ан - ге - ли й лю ди, ве - се - ло праз ну - ють.

9

Хри - стос ро-див - ся, Бог во - пло-тив - ся, ан - ге - ли спі - ва - ють,
mf Хри - стос ро-див - ся, Бог во - пло-тив - ся,
mf Хри - стос ро-див - ся,

12

ца - рі при - бу - ва - ють, по - клін від-да - ють, і пас-ти - рі гра - ють,
ан - ге - ли спі - ва - ють, ца - рі при - бу - ва - ють, по - клін від - да - ють,
mf Бог во - пло - тив - ся, ан - ге - ли спі - ва - ють, ца - рі при - бу - ва - ють,
Хри - стос ро - див - ся, Бог во - пло-тив - ся, ан - ге - ли спі - ва - ють,

15

і пас-ти - рі гра-ють, і пас-ти - рі гра-ють, і пас-ти - рі гра-ють, чу - до - чу - до по - ві - да - ють. **rit.**
по - клін від-да-ють,
ца - рі при-бу-ва-ють,

То була тихая ніч

К. Стеценко

Tranquillo, sostenuto

То _____ бу-ла ти-ха-я ніч — ча рів-ни - ця, по - кри-ва - лом спо-

То бу-ла ти-ха-я ніч — ча - рів-ни - ця, по-кри-ва-лом спо-кій-ним, ши-

То бу-ла ти - ха - я ніч — ча - рів-ни - ця, по - кри-ва -

То бу - ла ніч — ча-рів-ни - ця, по - кри-ва -

кій-ним, ши-ро - ким про - сте-ли-лась во - на над се лом, — про - ки - да-лась край

ро - ким про - сте-ли - лась во-на над се - лом, про - ки-

лом ши-ро - ким про - сте-ли - лась во - на над се-лом,

лом ши-ро - ким про-сте-ли - лась во-на над се-лом, —

rit. не - ба зір - ни - ця, **a tempo** мов над о - зе - ром ти - хим, гли - бо - ким

да - лась зір - ни - ця, мов над о -

про - ки - да-лась зір - ни - ця, мов над о - зе - ром ти - хим, гли -

— про - ки - да - лась зір - ни - ця, мов над

12 ле - бідь сплес-ку - вав бі - лим кри - лом, **rall.** бі - лим кри - лом.

зе - ром ле - бідь спле - ску - вав бі - лим кри - лом.

бо - ким ле - бідь спле - ску - вав бі - лим кри - лом.

о - зе - ром ле - бідь спле - ску - вав бі - лим кри - лом.

Садок вишневий

Я. Степовий

Помірно

mf

Са - док виш - не - вий ко - ло ха - ти, хру - щі над виш - ня -

Са - док виш - не - вий

7

ми гу - дуть, плу - га - та - рі з плу - га - ми йдуть, —

плу - га - та - рі з плу - га - ми йдуть, —

13

спі - ва - ють, і - ду - чи, — дів - ча - та, а ма - те - рі ве -

19

че - рять ждуть. Сі - м'я ве - че - ря

Сі - м'я ве - че - ря ко - - ло

25

ко - ло ха - ти, ве - чір - ня зі - ронь - ка вста - є.

ха - - - ти

31 а ма - ти хо - че

Доч - ка ве - че - рю по - да - є, хо - че

37 на - у - ча - ти, так со - ло вей - ко не да - є.

на - у - ча - ти не да - є.

43 **meno mosso poco a poco** *dim.* **rit.**

По - кла - ла ма - ти ко - ло ха - ти ма - лень - ких ді - то -

49 чок сво - їх; са - ма за - сну - ла ко - ло їх.

55 **meno mosso** **a tempo**

Тіль - кі дів - ча - та та со - ло - вей - ко,

та со - ло - вей - ко не за - тих.

61 та со - ло - вей - ко не за - тих.

Закувала зозуленька

І. Іваницький

Moderato

C. *p* За-ку-ва - ла зо-зу-лень - ка на сто-до - лі на ро - зі.

5
C. За-пла-ка - ла дів-чи-нонь - ка в батька на по - ро - зі.
A. *p*

9 Я - ром і - ду М...
I - ду я - ром до кри-ни - ці —
mp ко - ро- мис - ло гнеть - ся:

13 «Чом до ме - не, мо - я ма - мо, ні-хто не при - шлеть - ся».
f

17 не за - хо - че,
«Ба-гач,до-ню, не за - хо - че, а бід-ний не смі - є.
mf *p*

21 Не-хай тво - я ру-са ко - са зіл-лям зе - ле - ні - є,
f Не - хай зіл - лям зе - ле - ні - є,

25

не-хай тво - я ру - са ко - са зіл-лям зе - ле - ні - є». *pp*

не - хай - зіл - лям зе - ле - ні - є». *pp*

Пливе човен

М. Лисенко

Andante moderato

C. Пли - ве чо - вен, во - ди по - вен, та все хлюп-хлюп-хлюп-хлюп, *p*

A. Пли - ве чо - вен во - ди по - вен, та все хлюп-хлюп-хлюп-хлюп, *p*

T. Во - ди по - вен, та все хлюп-хлюп-хлюп-хлюп, *p dolce*

B. - - - - -

4

та все хлюп-хлюп-хлюп-хлюп, та все хлюп-хлюп - хлюп - хлюп!

та все хлюп-хлюп-хлюп-хлюп, та все хлюп-хлюп - хлюп - хлюп!

та все хлюп-хлюп-хлюп-хлюп, та все хлюп-хлюп - хлюп - хлюп!

- - - - -

7

p І - де ко - зак до дів - чи - ни, та все тюп-тюп-тюп-тюп, та все тюп-тюп-тюп- тюп,
p І - де ко - зак до дів - чи - ни, та все тюп-тюп-тюп-тюп, та все тюп-тюп-тюп- тюп,
p

11

та все тюп-тюп-тюп-тюп! *mf* Пли - ве чо - вен,
 та все тюп-тюп-тюп-тюп! *mf* Пли - ве чо - вен,
 та все тюп-тюп-тюп-тюп! *mf* Пли - ве чо - вен,

14

во - ди по - вен та й на - кри-тий ли - стом.
 во - ди по - вен та й на - кри-тий ли - стом, та й на - кри-тий ли - стом.
 во - ди по - вен та й на - кри-тий ли - стом, та й на - кри-тий ли - стом.
mf

17

Musical score for measures 17-19. The score is written for four staves: two treble clefs and two bass clefs. The key signature has one sharp (F#). The first staff (top) is empty. The second staff (treble clef) contains the vocal line with lyrics: "Не хва - стай - ся, дів - чи - нонь - ко, та й доб - рим - на - ми - стом,". The third staff (treble clef) contains a piano accompaniment line. The fourth staff (bass clef) contains a bass line. The dynamic marking *non f* is placed above the first staff of the system.

20

Musical score for measures 20-22. The score is written for four staves: two treble clefs and two bass clefs. The key signature has one sharp (F#). The first staff (top) contains the vocal line with lyrics: "Та й доб - рим на - ми - стом, та й доб рим на - ми стом, та й доб рим на - ми - стом!". The second staff (treble clef) contains a piano accompaniment line. The third staff (treble clef) contains a piano accompaniment line. The fourth staff (bass clef) contains a bass line. The dynamic marking *rit. dim.* is placed above the first staff of the system.

Минають дні

Б. Підгорецький

Andante con moto

mf

mf
Ми - на - ють

дні, ми - на - ють но - чі, ми - на - є лі - то; ше - лес -

mf
тять по - жовк - ле лис - тя; гас - нуть о - чі, за - сну - ли

p

ду - ми, сер - це спить, — і все за - сну

лю... Не

зна - ю, чи я жи - ву чи до - жи - ва - ю, чи

rit.

так по сві - ту во - ло - чусь, бо вже не пла - чу, не смі -

Più mosso

юсь, бо вже не пла - чу, не смі - юсь!_____

f

f

f

rall.

p

dim.

Рекомендована література

Базова:

1. Антків Ю. Сольфеджіо. Одноголосся. На основі української народної пісні : навчальний посібник для студентів вищих музичних навчальних закладів, музичних училищ та учнів старших класів музичних шкіл. Львів : Видавець Тетюк Т. В., 2014. 124 с.
2. Козацькі пісні Дніпропетровщини/ Упорядк. Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки. Дніпропетровськ : «ЛізуновПрес», 2015. 60 с.
3. Козинська К. Б. Сольфеджіо на матеріалі класичної музики. : навчальний посібник для студентів музичних училищ, музично-педагогічних навчальних закладів, учнів старших класів спеціалізованих музичних шкіл (шкіл естетичного виховання). К. : Мелосвіт, 2017. 48 с.
4. Козинська К. Б. Сольфеджіо. Одноголосся та двоголосся : навчальний посібник для спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання). К. : Мелосвіт, 2024. 84 с.
5. Лютько Л. П. Теорія музики (II курс) : Навчальний посібник для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки, 2018. 112 с.
6. Лютько Л. П. Теорія музики (III курс): Навчальний посібник для студентів спеціальності «Музичне мистецтво». Дніпро : Ліра, 2019. 108 с.
7. Руда К., Томич Н., Шевчук С. «Цікаве сольфеджіо» : навчальна книга з навчальної дисципліни «Сольфеджіо». Івано-Франківськ : Голіней О. В., 2024. 100 с.
8. Скуратовський В. Задачі з гармонії. Частина 1. Дніпро : Ліра, 2025. 220 с.
9. Смаглій Г., Маловик Л. Основи теорії музики : Підручник для навчальних закладів освіти, культури і мистецтв. Харків : Факт, 2005. 384 с.
10. Фоменко Л. Сольфеджіо : Навчальний посібник. К., 2018. 84 с.

Додаткова:

1. Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова Книга, 2013. 224 с.
2. Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо на основі сучасної, джазової та естрадної музики : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова Книга, 2013. 148 с.
3. Бондаренко Т. О., Котляревський І. А., Пясковський І. Б., Самохвалов В. Я., Чижик І. О. Лекції з теорії гармонії. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2018. 356 с.

4. Буравчук А. Сольфеджіо : навчальний посібник для початкових спеціалізованих навчальних закладів (шкіл естетичного виховання). К. : Мелосвіт, 2015. 112 с.
5. Вознюк П. Т., Польковська С. П. Гармонія : Навчально-методичний посібник з мелодіями для гармонізації. Вінниця : Нова книга, 2019. 85 с.
6. Збірник диктантів для учнів 5-8 класів мистецьких шкіл/ Укл. Мацько М. С. Чернівці, 2020. 84 с.
7. Іванова О. В. Курс гармонії у схемах : Практичний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівня акредитації. Маріуполь : ПрАТ «Газета «Приазовський робочий», 2019. 32 с.
8. Іванова О.В. Посібник з інструментознавства. Маріуполь : ПрАТ «Газета «Приазовський робочий», 2015. 68 с.
9. Іванова О. В. Посібник «Практичні завдання з фортепіано у курсі гармонії з аудіоприкладами». Маріуполь : ПрАТ «Газета «Приазовський робочий», 2019. 32 с.
10. Лекції з теорії гармонії/ Бондаренко Т. О., Котляревський І. А., Пясковський І. Б., Самохвалов В. Я., Чижик І. О. : Навчальний посібник для вищих мистецьких навчальних закладів. Житомир : Видавець О. О. Євенюк, 2018. 356 с.
11. Лемішко М. Гармонія. Частина 1. Діатоніка. Вінниця : Нова книга, 2007. 164 с.
12. Мазур І. Інтонаційні вправи для розвитку творчих здібностей. Одеса : «Астропринт», 2012. 100 с.
13. Пісенний вінок. Українські народні пісні/ Упоряд. А.Я. Михалько. К. : «Криниця», 2007. 400 с.
14. Побережна Г., Щериця Т. Загальна теорія музики : Підручник. К. : Вища шк., 2004. 303 с.
15. Побережна Г. І., Щериця Т. В. Українська народна пісня : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. К. : Вища шк., 2006. 151 с.
16. Скуратовський В. Задачі з гармонії. Частина II. Дніпро : Ліра, 2017. 148 с.
17. Скуратовський В. 200 диктантів із сольфеджіо (двоголосся та триголосся). Дніпропетровськ: Юрій Сердюк, 2005. 54 с.

18. Скуратовський В. І. Твори для дітей. Запоріжжя : ТОВ «Мега-Мікс», 2017. 72 с.
19. Скуратовський В. І. Твори для фортепіано («Альбом для дітей», «Сюїта пам'яті Равеля», дві п'єси). Дніпро : АРТ-ПРЕС, 2017. 64 с.
20. Хазова Г. Г. Вправи з теорії музики. Групування. Навчальний посібник з «Теорії музики» для здобувачів освіти І-х курсів музичних коледжів. Запоріжжя : 2020 р. 28 с.
21. Шпаковська Л. Диктанти на інтонаційній основі української музики. Одноголосся. Двоголосся : Навчальний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв І-ІІ рівнів акредитації. К. : «Музична Україна», 2006. 68 с.
22. Bach J.S. 371 vierst immigr Choralgesange. Leipzig, 1988.
23. Haydn J. Ausgewalte streichquartette. Band: I 1-6. Edition Peters. Leipzig 1026 а.
24. Mozart W. Ausgewalte streichquartette. Band: II 6-10. Edition Peters. Leipzig 1037 б.

Навчально-методичне видання

ТЕОРІЯ МУЗИКИ

(III курс)

Навчально-методичний посібник

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка:
Андрій Дашков, Катерина Капітонова,
Марія Зільберман

Підписано до друку 25.08.2025.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 12,09.
Зам. № 120.

Видавництво та друкарня ПП «Ліра ЛТД».
Вул. Наукова, 5, м. Дніпро, 49107.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
та розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 6042 від 26.02.2018.